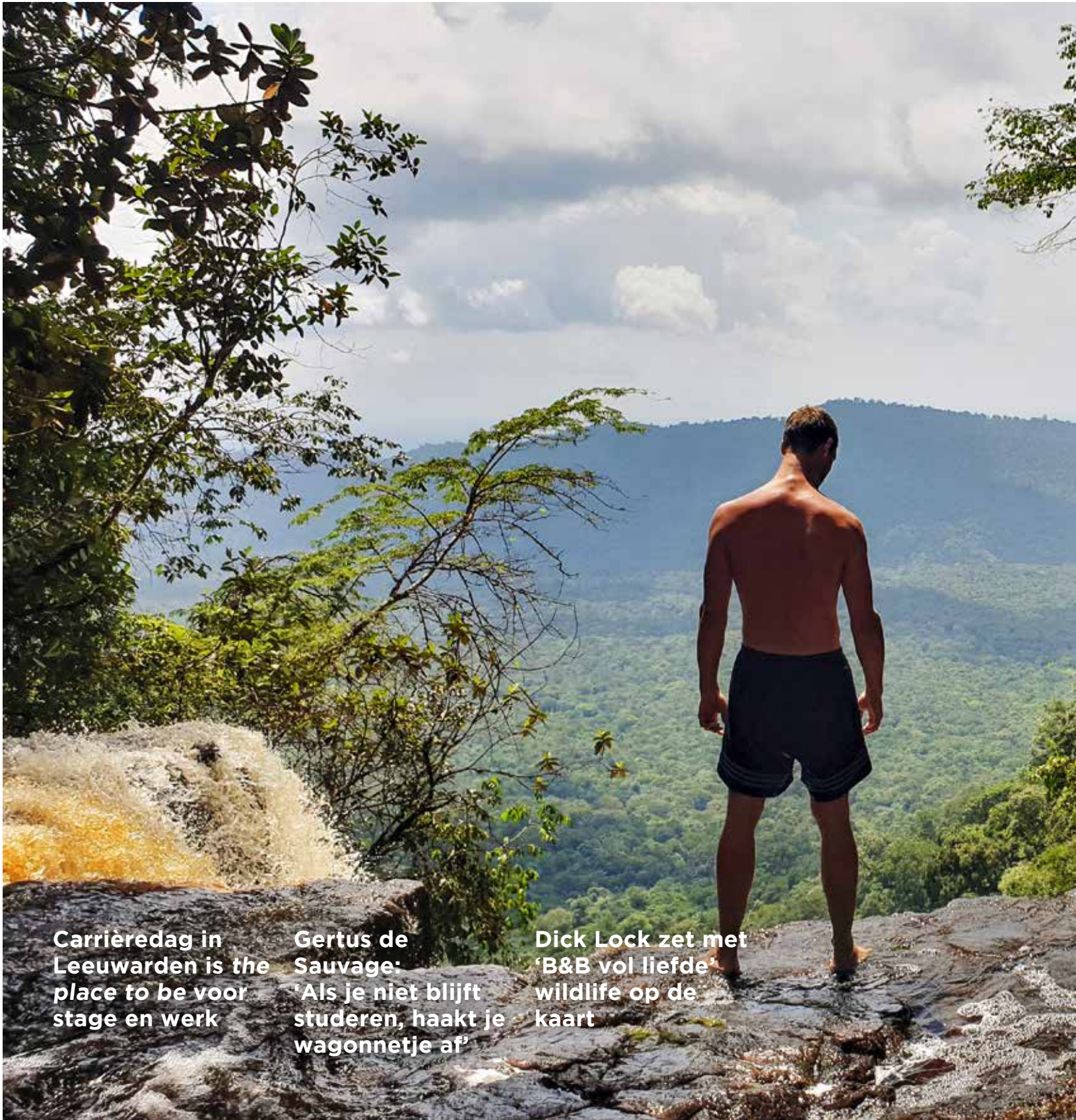




Carrièredag in
Leeuwarden is *the
place to be* voor
stage en werk

Gertus de
Sauvage:
'Als je niet blijft
studeren, haakt je
wagonnetje af'

Dick Lock zet met
'B&B vol liefde'
wildlife op de
kaart

VVA-A Magazine is het ledenblad van alumni-
vereniging VVA Aristaeus van hogeschool
Van Hall Larenstein en Yuverta mbo Velp.

Hoofredactie
Ria Dubbeldam (GAW)

Redactie
Edwin Vriezen,
Erik Versluijs

Ledenadministratie
VVA Aristaeus
Postbus 350, 6880 AJ Velp
T 026-3695725
E els.themmen@hvh.nl
www.vva-aristaeus.nl

Advertentieverkoop
Medialijn bv, Rebecca de Winter
T 0314-763735
E r.dewinter@medialijn.nl

Opzeggen lidmaatschap
Schriftelijk voor 1 december 2025.

Copyrights
Het auteursrecht berust bij de uitgever en de
auteurs. Overname van artikelen wordt
gewaardeerd, mits voorzien van een deugdelijke
bronvermelding.

Aansprakelijkheid
De uitgever en auteurs streven naar juistheid van
de informatie. De uitgever en auteurs aanvaarden
geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg
is van handelingen gebaseerd op onze informatie.

Bestuur VVA Aristaeus
Voorzitter / Erwin van den Berg a.i.,
erwin@vva-aristaeus.nl
Penningmeester / Michel Tol,
michel@vva-aristaeus.nl
Secretaris / Sybren Visser
Algemene bestuurslid / Jaco Hendriksen

Druk / Senefelder Misset B.V.
Vormgeving / GAW ontwerp+communicatie,
Wageningen
Oplage / 3.500
Coverfoto / Dick Lock boven de Geijskeswaterval
op de Tafelberg, Suriname

ISSN 1879-422X



Wat is waarheid....?

Beste leden, alumni en studenten,

Als ik dit schrijf ligt de zomervakantie weer achter ons en is het nieuwe seizoen gestart: met nieuwe studenten die hun weg zoeken in hun nieuwe school en de introductieweken hebben doorlopen. Een nieuw seizoen met de traditionele Carrièredagen in Leeuwarden en in Velp en met de jaarvergadering van VVA Aristaeus. En ook de vele excursies die we als alumnivereniging organiseren. We hopen dat we als vereniging van toegevoegde waarde kunnen zijn. Wijs ook eens (oud)studenten daarop en motiveer ze vooral om ook lid te worden!

Het was een zomer met twee hittegolven, wat in Nederland uitzonderlijk is. Dat klimaatverandering volop gaande is, is overduidelijk. Maar laatst las ik de column van Ronald Plasterk waarin hij betoogt dat er ‘overweldigend wetenschappelijk bewijs is’ dat het redelijk goed gaat met de natuur. Tja, wat is dan waarheid? In een tijd waarin we gewaar-schuwd worden voor nepnieuws en belangenverstrengeling...

Nu over mijzelf. Laat ik me eens voorstellen. In december 2024 ben ik algemeen bestuurslid geworden. Ik ben in 1994 afgestudeerd aan de toenmalige Middelbare Bos en Cultuurtechnische School (MBCS) in de richting Cultuurtechniek, het huidige Yuverta mbo Velp. Het was een tijd waarin de banen niet voor het oprapen lagen. Ik kwam terecht in de wegenbouw. Doordat ik de extra vakken Milieukunde en Natuurbeheer had gedaan, kon ik verschillende bodemsaneringen uitvoeren. Daarna heb ik aandelen gekocht in een bedrijf dat prefab betonproducten inkoopt, verkoopt en in heel Nederland plaatst. Daarnaast sloeg ik mijn vleugels uit naar Ethiopië waar ik een pluimveebedrijf heb opgestart en waar de hele keten is opgebouwd van moederdieren, broederij, mesterij, slachterij tot processing. Het bedrijf bevoorraadt hotels, resorts, restaurants en supermarkten. In zo’n arm land met circa 125 miljoen inwoners en een tekort aan voedsel kunnen we verschil maken door kwaliteit, levergarantie en inkomen voor de medewerkers te leveren.

Ik hoop de komende tijd met mijn kennis en kunde een bijdrage te leveren aan het bestuur.

Hartelijke groet,

Jaco Hendriksen,
bestuurslid VVA Aristaeus



INHOUD • 3 • 2025



6 ‘B&B vol liefde’ zet wildlife op de kaart
Heb je deze zomer tv-programma *B&B vol liefde* gevolgd? Dan heb je ook kennisgemaakt met Dick Lock, die in Suriname woont.



9 Carrièredag ook voor mbo-studenten
VVA Aristaeus haalt de banden aan met Aeres MBO Leeuwarden.

10 Gertus de Sauvage: ‘Als je niet blijft studeren, haakt je wagonnetje af’
Uitvinder Gertus de Sauvage verdiept zich in alles wat hij tegenkomt. ‘Ik heb me nooit willen toespitsen op één onderwerp.’



13 ‘Switch naar ecologie om meer te kunnen bijdragen aan de wereld’
Suzanne Wijers vond haar werk nog wel leuk, maar wilde meer bijdragen aan de wereld. Ze koos voor Bos- en Natuurbeheer.



16 Cruydt-Hoeck: met inheemse bloemenzaden en planten bijdragen aan de biodiversiteit
Met een diploma Kust- en Zeemanagement op zak een bedrijf in wildebloemenzaden en inheemse planten opbouwen. Dat is precies wat Jojanneke Bijkerk doet.

18 Stelling: Kunstmatige intelligentie neemt in mijn werk een vlucht
Zet jij of je bedrijf/organisatie/school AI in? En zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

24 Waterlinzen: lopen consumenten er wel warm voor?
Waterlinzen zijn veelbelovend als vervanger voor dierlijke eiwitten. Lukt het om er lekkere, voedzame producten van te maken?

25 Column: Onze alumnus in Noorwegen
Erik Versluijs bezocht afgelopen zomer de conferentie Wolves Across Borders in Lunteren.



26 Lectoraat in beeld: Duurzame Watersystemen
Het lectoraat trekt aandacht met een project voor hergebruik van gezuiverd rioolwater. Het effluent kan dienen voor landbouw, industrie en als buffer voor natuurgebieden.

30 Jeroen Breidenbach, Docent van het Jaar
Voor het eerst wint een docent van Hogeschool Van Hall Larenstein de award.

En verder: VVA-A nieuws en advertorials

DEELNEMENDE BEDRIJVEN EN ORGANISATIES

Carrière­redag bij Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden

woensdag 1 oktober, 10.00-17.00 uur

Programma

10.00 – 15.30 uur	Carrièremarkt
11.00 – 11.45 uur	Presentatie van Jelte Krijnsen (HVHL-student + profwielrenner)
15.30 – 17.00 uur	Netwerkborrel Grand Café

VVA-A NIEUWS

ALV met bijzondere vaartocht over de Maasvlakte

Het belooft 10 oktober wel een heel bijzondere Algemene Ledenvergadering met excursie te worden. Dus meld je nog snel aan. Dit programma is mede tot stand gekomen door Leon Oomen, projectleider en directievoerder bij Ingenieursbureau Iv, en Jan Putters van het Havenbedrijf. Beiden zijn oud-studiegenoten van onze voorzitter Erwin van den Berg. Vanwege het gevulde programma beginnen we al vroeg: 10:00 uur ontvangst en vervolgens lezingen, een vaartocht over de Maasvlakte, een lunch en tot slot de ALV. Om 17.00 uur sluiten we af.

Agenda

1 oktober, 10.00-15.30 uur
Carrière­redag bij Hogeschool Van Hall Larenstein, Leeuwarden. Met aansluitend netwerkborrel tot 17.00 uur

3 oktober, 13.30-19.00 uur
Symposium Kust- en Zeemanagement, Hogeschool Van Hall Larenstein, Leeuwarden

10 oktober, 10.00-17.00 uur
Bootexcursie Maasvlakte + Algemene Ledenvergadering VVA Aristaeus

17 oktober, 12.00-17.00
Excursie VVA Aristaeus Aanleg & onderhoud groen bij o.a. Universiteit Twente i.s.m. Krinkels

30 oktober, 15.00-20.00
Tweede Hotspotdag, Yuverta mbo Velp

7 november, 14.00-16.30 uur
Excursie VVA Aristaeus Rijnlandroute (omgeving Leiden) i.s.m. Boskalis

14 november, 16.00-20.00 uur, en 15 november 10.00-14.00 uur
Open dagen Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden en Velp

21 november, vanaf 10.00 uur
Excursie VVA-A Aristaeus naar het Lauwersmeer. Info volgt.

22 november, 10.00-14.00 uur
Open dag Yuverta mbo Velp

25 november, 16.00 uur – 18.30 uur
Lezing Alex Datema bij Hogeschool Van Hall Larenstein Leeuwarden. Na de lezing gezamenlijk eten. Organisatie VVA Aristaeus

Kijk voor meer activiteiten en opgave voor activiteiten van VVA Aristaeus op www.vva-aristaeus.nl



Ingenieursbureau Iv en Bureau Stadsnatuur Rotterdam ontwikkelden een effectieve én betaalbare bestrijdingsmethode van Japanse duizendknoop.



Japanse duizendknoop was tot voor kort een probleem in de Rotterdamse haven.

Het centrale thema van de dag is bestrijding van de Japanse duizendknoop. Daarop en over meer zaken wordt ingegaan tijdens lezingen door Leon Oomen die onder meer projectleider is voor de bestrijding van duizendknoop, Jan Putters en Edwin Hoekstra van het Havenbedrijf en Niels de Zwarte, hoofd Bureau Stadsnatuur en adjunct-directeur van Het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Ze zijn alle vier betrokken bij de succesvolle bestrijding van de duizendknoop in de Rotterdamse haven. Het programma is voor leden en voor niet-leden (niet-leden kunnen niet aan de vergadering deelnemen.) Voor leden is de dag gratis, voor niet-leden wordt een eigen bijdrage van €25,00 gevraagd. Meld je aan via onze website www.vva-aristaeus.nl

VVA ook op social media!

Sinds kort is VVA Aristaeus actief op LinkedIn en Instagram. Hier publiceren we het laatste nieuws, vacatures, oproepen, foto's en video's van evenementen en inspirerende verhalen van alumni. We zijn altijd op zoek naar leuke, vernieuwende onderwerpen om te delen met onze volgers. Wil je een oproep doen aan (oud-)studenten of heb je een inspirerend verhaal, tip of ervaring die je wilt delen? Stuur ons dan een bericht via arian@vva-aristaeus.nl. Daarnaast maken we een videoreeks met alumni jonger dan 30 jaar die afgestudeerd zijn aan HVHL of Yuverta mbo Velp. Lijkt het je leuk om hieraan mee te werken? Laat het ons weten, we sturen je graag meer informatie over de opzet en wat we van je vragen. Volg ons via: Instagram: [alumniverenigingvvaaristaeus](https://www.instagram.com/alumniverenigingvvaaristaeus) LinkedIn: VVA Aristaeus



In coronatijd verbleef Dick Lock noodgedwongen om de herintroductie van slingeraapjes door te laten gaan een half jaar vrijwel afgezonderd met zijn hond en slang in de jungle.

Dick Lock zet met ‘B&B vol liefde’ wildlife op de kaart

Wie weet heb je deze zomer wel het populaire tv-programma *B&B vol liefde* gevolgd. Zo ja, dan heb je ook kennisgemaakt met de avontuurlijke en ondernemende oud-student Dick Lock, die al acht jaar in Suriname woont en werkt. Volgens RTL is hij ‘misschien wel de wildste (in de goede zin) deelnemer ooit’. Hoe het is afgelopen met zijn zoektocht naar een eveneens avontuurlijke levenspartner, kun je terugzien op Videoland. Wij zoomen in op zijn wildlife-activiteiten.

Dick is zeer ondernemend: als natuur-beschermer, wildlife-gids en B&B-houder. Zo zet hij zich als mede-oprichter van de stichting Snake Patrol Suriname in voor de veiligheid van inwoners en slangen. Inmiddels zijn ruim dertig vrijwilligers getraind om bij mensen thuis veilig en verantwoord slangen weg te halen. ‘De slangen verplaatsen wij dan naar hun natuurlijke habitat’, vertelde hij onlangs in een interview van Yuverta mbo Velp, dat toen hij er studeerde nog Helicon mbo Velp heette. ‘Met Snake Patrol Suriname doen we ook aan educatie. Ons team verzorgt workshops en lezingen, en we verzorgen kinderfeestjes over slangen.

Sinds een jaar geven we ook professionele trainingen over hoe om te gaan met slangen voor grote organisaties zoals goudmijnen, oliemaatschappijen en zelfs aan de Nederlandse defensie. Als natuurbeschermer houd ik me daarnaast bezig met allerlei andere projecten zoals herintroductie van slingerapen, onderzoek naar jaguars enzovoort.’ Al zijn natuurbeschermingswerk combineert hij met toerisme. Met Herping Suriname organiseert hij – zoals de naam al zegt – tours gericht op herpetofauna. Als logisch vervolg op het enthousiasme van deelnemers aan zijn tours en andere reizigers over de

natuur en meer wilden zien, richtte hij samen met businesspartner Lieke Verwoerd Unlock Nature op. Ze organiseren (meerdaagse) jungletours en wildernisexpedities door afgelegen gebieden van het regenwoud, waarvoor ze ook vijf ‘allround’ gidsen en zes gidsen in opleiding hebben.

Resort Sutopia

Veel van Dicks aandacht gaat momenteel naar het resort Sutopia aan de Suriname rivier met zeven huisjes dat hij en Lieke in 2022 overnamen en afgelopen zomer figureerde als thuisbasis voor het tv-programma *B&B vol liefde*. De koop van het resort is een strategi-

sche zet. Voor de jungletours en wildernisexpedities kunnen ze nu makkelijk een overnachtingsplek aanbieden. Dick is in hart en nieren een natuurbeschermer, maar de reisbureaus en het resort geven een zeker bestaan. ‘Tijdens mijn opleiding wist ik al dat ik naar de jungle van Zuid-Amerika wilde, maar ik wist ook dat het werk in wildlife uitdagend is. Om projecten te kunnen doen moet je subsidies zoeken. Ik wilde om er zeker van te zijn dat ik er hoe dan ook kan blijven, ook stabiele inkomsten hebben.’

Zijn opleiding richtte hij zich daar al op in. Na zijn afstuderen bij Eco en Wildlife bij Yuverta in 2012 stroomde hij door naar Diermanagement bij Hogeschool Van Hall Larenstein, waar hij met de major wildlife management zich verder verdiepte in ecologie, veldonderzoekstechnieken en wildlife management. Om kennis op het gebied van toerisme op te doen ging hij voor de minor Adventure Tourism naar Stenden Hogeschool.

Zes maanden in de jungle

Zijn liefde voor natuur, met name wildlife, vatte hij al als kind op. Met zijn vader bezocht hij Diergaarde Blijdorp in Rotterdam en samen trokken ze de natuur in. Het was snel duidelijk welke richting hij na de middelbare school in zou slaan. ‘Om veel praktijkervaring op te kunnen doen, was het voor mij belangrijk een mbo-opleiding te volgen. Yuverta was de enige mbo-school met een opleiding gericht op wildlife; ik moest en zou daar naartoe.’ Vooral de stages en buitenlandse studiereizen, die de helft van de opleiding beslaan, vond hij waardevol. Daardoor kon hij zich toespitsen op zijn interesseveld. ‘Van de allereerste opdracht herinner ik me dat we een verslag moesten maken over 25 diersoorten. Dat liep een beetje uit de hand. Ik heb dat verslag voor mezelf uitgebreid naar honderden soorten!’ Voor zijn langste stage wilde hij naar de meest diverse plek ter wereld, het Amazonegebied.

Het lukte om een stage naar Suriname te regelen. In 2011 reisde hij als 18-jarige voor het eerste keer ernaartoe en deed onderzoek naar reptielen en amfibieën. ‘Ik verbleef bijna zes maanden in de jungle, grotendeels alleen’, vertelt hij aan



Dick met de zeldzame Axanthic Yellow-tailed crio.

René Hoeflaak van GroenRoodWit die hem in april in zijn resort opzocht en interviewde. De geluiden en de dieren kende Dick niet. Hij moest veel zelf uitvogelen. Diegene die hem het meest leerde was Fred Pansa, de eerste persoon die hij in de jungle leerde kennen. Pansa nam hem mee naar dorpen en ook zijn ouderlijk dorp.

Ticket op goed geluk

Bij een volgende stage kwam Dick opnieuw in Suriname terecht, net als voor zijn afstudeerproject. ‘Afstuderen mocht eigenlijk niet in het buitenland, tenzij je in een land al ervaring had opgedaan. En voor mij was dat dus Suriname.’ Wat Dick bijzonder vond aan Yuverta was het persoonlijke contact met docenten. ‘Je kon bij hen terecht voor studie-gerelateerde vragen, maar ook met persoonlijke problemen. Als ik terugkijk dan denk ik aan het huiselijke gevoel, de bijzondere studiereizen, de praktische ervaringen en de prachtige studententijd.’ De Surinaamse jungle heeft hem nooit meer losgelaten. Na zijn afstuderen bij Hogeschool Van Hall Larenstein in 2017 kocht hij een ticket naar Suriname. ‘Op goed geluk. In eerste instantie hielp ik Fred Pansa bij het opzetten van Fred Eco Tours. Maar al vrij snel wilde ik zelf iets bijzonders kunnen aanbieden en mij specialiseren.’ En zo begon hij Herping Suriname, voor tours naar slangen en

kikkers en niet lang daarna, in 2020, met Fenne van Esseveldt de stichting Snake Patrol Suriname.

Corona en slingeraapjes

En toen kwam corona. Hij werkte met een team van natuurliefhebbers aan een herintroductieproject voor slingeraapjes. ‘Het ging om dieren die oorspronkelijk uit het wild kwamen, maar in gevangenschap waren opgegroeid. We stelden een sociale groep samen die uiteindelijk samen naar de jungle verhuisde voor een *soft release*: een methode waarbij de dieren eerst kunnen wennen in een kooi, waarna ze stap voor stap worden vrijgelaten. In die periode krijgen ze steeds minder bijvoeding, zodat ze langzaam weer kunnen verwilderen. Maar toen de apen in de jungle in hun kooi zaten, brak covid uit. Het hele project was afhankelijk van toerisme: van elke tour naar het Fredberggebied zou een vast bedrag naar het project gaan. Tijdens die tours konden we gelijk voedsel voor de apen meenemen en bezoekers de dieren observeren. Met het wegvallen van het toerisme, verdween ook mijn werk.’

Hoe verder? Er bleef maar één oplossing over: Dick zou zelf naar de apen gaan, voorlopig. ‘Maar hoe lang kon het gaan duren? Ik zegde mijn huurhuis op en vertrok met mijn hond Medo en mijn slang Victor naar de jungle.’ De eerste twee maanden bracht hij door met twee

andere observatoren. Daarna volgden twee maanden alleen met zijn hond en zijn slang. In de laatste anderhalve maand werden de apen vrijgelaten en kreeg Dick versterking van drie mensen om de apen te volgen en te observeren. In de weekenden kwam er soms bezoek: er werd extra voedsel gebracht en hij hoorde de verhalen over covid in de stad. ‘Na zes maanden isolatie voelde dat heel vreemd. Mijn hondje moest helaas na vier maanden terug naar Paramaribo; ze had een stekel in haar oog gekregen.’

Avonturen

En ondertussen blijft Dick op zoek naar nieuwe avonturen. Onlangs kreeg hij een vermelding in het *Guinness Book of Records* door met drie vrienden de hele Coppename rivier met een kayak af te varen en door Julianatop en Tafelberg, de twee hoogste punten van Suriname, te beklimmen. Misschien wel zijn grootste avontuur is zijn deelname aan *B&B vol liefde*, vertrouwde hij interviewer René toe.

Inmiddels blijft zijn inzet voor natuurbescherming niet onopgemerkt. Dick was vorig jaar genomineerd voor de Future for Nature Award 2024 van de Future For Nature Foundation (FFN), een organisatie die jonge, getalenteerde en ambitieuze natuurbeschermers ondersteunt. ‘Tijdens de opleiding Eco en Wildlife zat ik als broekie tijdens de award-uitreiking naar de inspirerende natuurbeschermers te kijken en nu was ik zelf genomineerd door mijn werk ‘Saving snakes from urban environments in Suriname!’ Onwerkelijk...’

TEKST RENÉ HOEFLAAK (PLATFORM GROEN-
WITROOD), YUVERTA MBO VELD EN RIA
DUBBELDAM



Dick kreeg een vermelding in het *Guinness Book of Records* door met drie vrienden de Coppename rivier met een kayak af te varen en door de Julianatop en de Tafelberg te beklimmen.



Grace waterval op de Tafelberg.

Carrièredag Leeuwarden ook interessant voor mbo-studenten

In Velp gebeurt het al. Er zijn altijd studenten van Yuverta mbo Velp die de jaarlijkse Carrièredag bij Hogeschool Van Hall Larenstein bezoeken om zich te oriënteren op een stage en/of arbeidsmarkt. Waarom is er nog zo weinig contact met Aeres MBO Leeuwarden? VVA Aristaeus haalt de banden aan.

Onder meer ons bestuurslid Sybren Visser ziet graag meer rondneuzende mbo-studenten op de Carrièredag. Hij kan erover meepraten hoe zinvol dat is. Zelf heeft hij watermanagement & milieu bij Nordwin College – het huidige Aeres MBO Leeuwarden – gestudeerd en is vervolgens doorgestroomd naar Hogeschool Van Hall Larenstein voor de opleiding Management van de Leefomgeving. Daar leerde hij ook de Carrièredag en de waarde ervan kennen. Om de Carrièredag die alumnivereniging VVA Aristaeus samen met Hogeschool Van Hall Larenstein organiseert, meer onder de aandacht te brengen zocht ons bureau (in Velp gevestigd) contact met Lamkje Reitsma van de afdeling PR. En VVA-A Magazine ging op bezoek voor een live kennismaking. Ter plekke werd duidelijk hoe makkelijk kan zijn voor mbo-studenten om de Carrièredag te bezoeken: de centrale gang van Aeres MBO Leeuwarden loopt recht-

streeks over in die van de hogeschool. Geen muur of deur die je tegenhoudt.

Logisch om aan te sluiten

Lamkje Reitsma ziet er wel wat in om bij de Carrièredag aan te sluiten. ‘Met een collega kwam ik vorig jaar toevallig op de bedrijvenmarkt terecht en vroegen we ons toen af: “Wat wordt hier georganiseerd?” We zijn niet zo bekend met de Carrièredag, maar het zou mooi zijn als we onze studenten ook die kant op kunnen krijgen. Er zijn zeker wat overlappingen tussen de opleidingen en veel van onze niveau 4-studenten – met name van de opleidingen Veehouderij, Paardensport en -houderij en Dierenartsassistent – stromen door naar de kortere AD-opleidingen op hbo-niveau. Vooral voor hen is het logisch om de bedrijvenmarkt te bezoeken.’ Het is idee om aan te sluiten bij de Carrièredag is kort geleden, in het nieuwe schooljaar, in het MT besproken en goed ontvangen. Maar het is te kort dag voor 1 oktober de samenwerking vorm te geven. Reitsma: ‘Maar om studenten nu al te stimuleren worden de bovenbouwcoaches benaderd zodat ze samen met studenten de beurs kunnen bezoeken of in ieder geval de studenten de kans geven zelf te gaan. Daarnaast plaatsen we het evenement op intranet waar studenten het nieuws kunnen lezen. Personeel wordt naast direct mail ook op de hoogte gehouden via de nieuwsbrief en het intranet. En via de socials geven we er aandacht aan.’ Hopelijk weten mbo-studenten de weg te vinden. In ieder geval zijn ze van harte welkom.

TEKST RIA DUBBELDAM



Tijdens de Carrièremarkt bij Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden leggen studenten en bedrijven en organisaties waardevolle contacten voor de toekomst. foto's Edwin Vriezen



De entree van Aeres MBO Leeuwarden. Hogeschool Van Hall Larenstein zit bij wijze van spreken een deurtje verderop in hetzelfde gebouw. Binnen gaat de centrale gang van beide scholen naadloos in elkaar over. Voor mbo-studenten is het in principe makkelijk om de Carrièremarkt te bezoeken. Daar wordt nu op ingezet. foto Hans Dijkstra



‘Als je niet blijft studeren,
haakt je wagonnetje af’

INTERVIEW

Zijn kennis van exacte vakken helpt Gertus de Sauvage bij het vinden van oplossingen bij complexe problemen in de tuinbouw. En doordat hij zich verdiept in alles wat hij tegenkomt kan hij overal over meepraten. ‘Ik heb me nooit willen toespitsen op één onderwerp.’

Het interview met Gertus de Sauvage vindt plaats in de Rijnhaven in Wageningen op de “Ivy”, de schoener-aak uit 1911 waar hij woont en werkt. Anno 2025 varen er in heel Europa nog zes schoener-aken. ‘Ooit waren er 250’, vertelt Gertus, ‘maar omdat dit type schip in de Eerste Wereldoorlog gevorderd werd voor het vervoer van Duitse soldaten is het merendeel gebombardeerd, soms met de lading er nog in.’ Het weetje illustreert het onderzoekende karakter van Gertus, die op dat moment net terug is van een bezoek aan een klant in Oostenrijk.

Computerprogramma

Die Oostenrijkse klant is een glastuinbouwer met een bedrijf van twintig hectare, waarvan de helft biologisch. De Sauvage kreeg de opdracht om advies te geven over de voedingstoestand van de bodem in de biologische tak. ‘Ik heb daarvoor een computerprogramma geschreven, waarmee je per hectare kunt uitrekenen wat je aan voedingsstoffen onttrekt aan de bodem bij een bepaalde productie. Als teler weet je dan dus ook wat je toe moet dienen, want teveel van een bepaalde stof leidt tot ellende en te weinig tot niet voldoende opbrengst. Het systeem berekent niet alleen de benodigde hoeveelheid meststoffen, maar zet die ook af in de tijd. Duurt het zes weken, acht weken of een jaar voordat een meststof vrijkomt na toediening? En komt het dan vrij in de eerste week of in de laatste? De kunst is daarbij om het programma zó gebruiksvriendelijk te maken, dat je de parameters niet elk jaar opnieuw hoeft in te stellen.’ Gertus is wereldwijd een van de eersten die een computerprogramma schreef voor deze toepassing. ‘Ik was de eerste die plantkundig zo op de hoogte was dat ik het kon uitrekenen, en daarnaast kon programmeren. Dat biedt voordelen. Als je voor het maken van zo’n model een team samenstelt met allemaal specialisten duurt het veel langer en wordt het vooral veel duurder.’

Grillig levenspad

Dat Gertus als zelfstandige in de tuinbouwsector terecht zou komen was geen uitgemaakte zaak. Zijn levenspad is allesbehalve een rechte lijn. Na de havo mocht hij naar het atheneum, maar deed dat niet. ‘Ik had veel moeite met stilzitten.’ Alleen voor de vakken die hij leuk vond – natuur-, wis-, scheikunde en biologie – en waar hij goede docenten voor had, haalde hij hoge cijfers. ‘Ik heb een half jaar hts gedaan. Dat ging cijfermatig goed, maar ik vond

weinig aansluiting. Ik zag mezelf uit interesse sneller een boek over de teelt van gewassen lezen dan “Optics and lasers”. Als scholier had hij daarnaast al eens een half jaar voor de Heidemij in de bosbouw gewerkt. Voor de Hogere Bosbouw- en Cultuurtechnische School in Velp gold indertijd een *numerus fixus* en moest je een toelatingsgesprek voeren. Dat pakte hij niet handig aan. ‘Ik zei dat boomchirurg mij wel mooi vak leek. De persoon die het gesprek deed, stelde dat oude bomen hun tijd gehad hebben en dat er niks mooier is dan een jong boompje. Daarop zei ik: “Dat zeg ik op uw leeftijd wellicht ook, maar nu ga ik voor die oude boom op een dorpsplein”.’ Gelukkig had Gertus zich ook ingeschreven voor Tropische Landbouw in Deventer, al vond hij de hoeveelheid tijd die besteed werd aan de exacte vakken matig.

Shiitake en steenwol

Tijdens de opleiding moesten studenten een half jaar stagelopen in een tropisch land. Gertus maakte er een jaar van en bezocht voorafgaand aan de stage een half jaar veel landbouwkundige projecten en bedrijven. Daar drong het besef door dat ontwikkelingswerk toch niets voor hem was. Terug in Nederland verrichtte hij zijn vervangende dienstplicht bij het Proefstation voor de Champignoncultuur in Horst, waar hij in een academisch milieu belandde. ‘Ik heb er drie jaar gezeten. Men wilde shiitake telen volgens hetzelfde concept als champignons. Mijn hoofdtaak was om opbrengstgegevens handmatig te verwerken. Nu stond er in het bedrijf ook een ongebruikte Commodore 64. Ik wist niets van computers, alleen hoe zo’n ding eruit zag. Maar ik leerde mezelf programmeren waardoor berekenen veel sneller ging dan voorheen. Na het intikken van de data had ik de rest van de dag vrij om me te verdiepen in shiitake, andere schimmels en bacteriën en de toepassingen ervan.’ Het innoveren zette Gertus voort bij steenwolfabrikant Rockwool/Grodan. Op de afdeling New Business werkte hij aan nieuwe steenwoltoepassingen voor onder meer de glastuinbouw. Na Rockwool volgde als tussendoortje een kwekerij voor historische tuinplanten. ‘Ik was toe aan praktisch werk, maar ik had het er niet naar mijn zin. Dus toen ik een telefoontje kreeg van een champignonteler die wilde laten uitzoeken waarom de opbrengst van hun shiitake achterbleef, hoefde ik niet lang na te denken.’ Het vormde de opmaat naar het zelfstandig ondernemerschap. ‘Het familiebedrijf met 250 pluksters startte een nieuw

‘Dat is de basis van waaruit ik werk: bedenken of het nog slimmer kan’



Gertus de Sauvage

Opleiding:
Tropische Landbouw,
Tropische Landbouwschool
Deventer (voorloper
Hogeschool Van Hall
Larenstein), 1985

Carrière:
Datamedewerker Proefstation
voor de Champignoncultuur
(1986-1988);
productontwikkelaar
Rockwool/Grodan (1988-
1994); directielid historische
tuinplantenkwekerij (1994-
1995); productspecialist
shiitake bij Pleunis
Champignons, Stramproy
(1995-1997); oprichter/
directeur Sauvage Innovatie
(1997-heden)

bedrijf over de grens met het oude bedrijf als onderpand. Dat ging goed tot “bedrijvendokter” Joep van den Nieuwenhuizen beide bedrijven kocht, de verbinding doorknipte, het bedrijf in België verkocht en de oude vestiging liet klappen. Op dat moment was ik klaar met managers en begon ik voor mezelf.’

Mislukt drainagesysteem

Gertus ervoer dat de houding van bedrijven naar hem toe veranderde. ‘Als bedenker van slimme oplossingen word je een bedreiging. Laat ik een voorbeeld geven. Bij Rockwool/Grodan stopten ze na vijftien jaar met een systeem waarbij je aan steenwolmatten niet alleen water geeft, maar met één draai aan een knop ook een teveel aan water kunt onttrekken. Het lukte echter niet om een belangrijk euvel op te lossen. Onverkoopbaarheid was een van de redenen die werd opgegeven. Een tegenvaller voor het systeem dat ze hadden willen patenteren. Toen ik daarvan hoorde kreeg ik ideeën hoe dit systeem toch kon blijven bestaan. Om die uit te testen bouwde ik in mijn vorige schip, Ivy is mijn tweede, een proefopstelling. Drie maanden later had ik een werkend systeem met nog meer voordelen dan het Rockwool-model. Dat heb ik verkocht aan Rockwool/Grodan, waarop zij er een patent op aanvroegen met mijn naam als uitvinder. Het systeem werd op grote praktijkschaal als proef toegepast, maar nooit verkocht. Dat was voor Rockwool/Grodan ook niet het uitgangspunt; ze wilden met het patent alleen de markt afschermen. Het systeem deed wel wat het moest doen, maar gaf niet de beoogde 5%-meeropbrengst. Dat is ook lastig als de proeven in een klein gedeelte van een kas worden uitgevoerd en het klimaat wordt ingesteld op de rest van de kas. Hoewel ik dus wel geld heb verdiend aan de verkoop en het patent, heb ik er voor mijn gevoel weinig aan gehad.’

Blijven studeren

Gelukkig laat Gertus zich niet snel kisten. Hij blijft gemotiveerd om oplossingen voor complexe problemen te zoeken. ‘Je doet het om je hoofd actief te houden. En als in de tuinbouwwereld bekend is wat je doet en mensen zien dat je tot innovaties in staat bent, onderscheid je je van een gemiddelde technaut. Dat is de basis van waaruit ik werk: bedenken of het nog slimmer kan. Zo probeer ik elke vijf jaar een sensor of berekening op de markt te brengen waarmee telers vat op plantkundige processen krijgen. Dat gaat dan over licht in kassen, biologische voeding, luchtbeweging, waterbeweging in substraten, wortellexudaten, organische verbindingen et cetera.’

Naast uitvinden houdt Gertus zich bezig met voorlichting aan telers en is hij soms de laatste strohalm als reguliere consultants het niet meer weten, zowel vakinhoudelijk als juridisch. ‘Doordat ik dat allemaal doe, weet ik overal over mee te praten. Ik heb in mijn loopbaan nooit het idee gehad: dit is het en hier ga ik me op toeleggen. Ik ben ook altijd blijven studeren op de dingen die op mijn pad komen.’

Teelt op water

Dat hij met zijn schip tijdens het interview in Wageningen aan wal ligt, heeft dan ook zeker met studeren te maken. Even de fiets pakken en hij is bij de bibliotheek van Wageningen Universiteit & Research om zich te verdiepen in wetenschappelijke artikelen. Bijvoorbeeld voor zijn huidige project rondom spinazieteelt op water, waar hij vorig jaar in Limburg al een proef mee deed. ‘Teelt op water heeft veel voordelen. Je werkt onder geconditioneerde omstandigheden waardoor de planten goed groeien. De productiviteit ligt stukken hoger. Met sla op water is 80 kilo per vierkante meter per jaar te halen. En het is veel duurzamer dan reguliere teelt in de vollegrond. Dat weten “we” van ervaringen in Amerika. “We” is een bedrijf van een paar Nederlanders die met een paar hectares sla op water is begonnen en voor wie ik vanuit Nederland werk. Sla telen op water is er inmiddels bijna gemeengoed geworden. Een groot voordeel is dat je gezonde kroppen zonder rot levert. Supermarktketen Walmart accepteert deze sla zonder dat ze gewassen is met chloor, iets wat in de USA gebruikelijk is.’ Gertus beschrijft hoe de slateelt gaat. De planten groeien in een kas in een langwerpige waterbassin. Aan het begin van de dag haal je trays met volgroeide planten eruit en schuif je de overgebleven trays door, waardoor vooraan nieuwe trays met kleine plantjes gezet kunnen worden. De teelt wordt beschermd met insectengaas en de waterkwaliteit en -zuiverheid wordt gecontroleerd op bijvoorbeeld bacteriën. Bestrijdingsmiddelen komen er niet aan te pas. De plantenvoeding wordt heel precies gedoseerd. En nu verdiept Gertus zich dus in de mogelijkheden van waterteelt bij spinazie. ‘Als je in mijn vak met studeren stopt, dan is het alsof je wagonnetje afhaakt. Dan ga je op massa nog wel een tijd recht vooruit, maar op den duur gaat de trein waar je aan hing alleen verder.’

TEKST EDWIN VRIEZEN EN RIA DUBBELDAM
FOTO'S HANS DIJKSTRA

CARRIÈRE



Naam: Suzanne Wijers
Opleiding: Nederlandse Taal en Cultuur, Radboud Universiteit, 2009; Deeltijdopleiding Bos- en Natuurbeheer, Hogeschool Van Hall Larenstein, 2024
Functie: Projectleider ecologie bij Buiting Advies

Haar ervaring met adviesbureaus in haar vorige loopbaan leidde ertoe dat Suzanne Wijers een hogere functie in de ecologie kreeg dan waar ze eerst op wilde solliciteren. En dan ontwikkelt ze ook nog een meetlat voor de gladde slang.

Switch naar ecologie om meer te kunnen bijdragen aan de wereld

Was je als kind al een natuurliefhebber?

‘Ja, ik was heel graag buiten. Mijn vader was een vogelliefhebber en bracht dat op mij over. Als kind stond ik wel eens om vijf uur op om in het bos naar vogels te gaan luisteren. Ook kwam ik graag bij onze burens die paarden hielden en een hond hadden die uitgelaten moest worden. De buurvrouw wist veel van planten en hun Latijnse namen. In mijn pubertijd zakte het natuur- en milieubewustzijn wat weg. Mijn eerste studiekeuze was vooral gebaseerd op waar ik op de middelbare school goed in was: talen. Zo kwam ik in de communicatiesector terecht, waar ik vervolgens bijna twintig jaar in heb gewerkt.’

Wat gaf je daarin voldoening?

‘Het strategische in combinatie met het operationele. Dat je bij klanten aan tafel zit om te overleggen wat ze willen en het daarna ook kunt uitvoeren. De projecten met een zak geld waarbij ik de totale vrijheid kreeg om iets vanaf nul te bedenken, vond ik de mooiste. Vooral leuk was om tijdens brainstormsessies de criticasters, die je in elk project hebt, steeds iets enthousiaster te zien worden.’

En toen kwam de carrièreswitch.

‘Dat proces duurde een aantal jaren. Ik vond mijn oude werk nog wel leuk, maar wilde meer kunnen bijdragen aan de wereld. Ik heb daarop mijn baan opgezegd om er los van te komen en ben een coachingstraject ingegaan om uit te vogelen wat echt bij me paste. Zo kwam ik op de richting van natuur en dieren uit. Nog even overwoog ik een studie aan de Wageningen Universiteit, maar ik schrok van het prijskaartje en koos toen voor de

deeltijdopleiding Bos- en Natuurbeheer bij Hogeschool Van Hall Larenstein.’

Waar heb je tijdens de opleiding het meest van genoten?

‘Het afstudeerproject! In het derde jaar moesten we met een groepje een biomonitoringsplan maken over reptielen en amfibieën. Daar ontstond mijn interesse voor die diergroepen. Voor het biomonitoringsplan hadden we een methode bedacht om te meten of een terrein geschikt is voor reptielen en amfibieën. Ik heb voor mijn scriptie de methode verder ontwikkeld tot een meetlat specifiek voor de gladde slang, die beschikbaar is voor beheerders. Ik hoop nu dat ze de meetlat gaan gebruiken en mij hun bevindingen mailen, zodat we hem kunnen verbeteren, want de soort gaat nog altijd achteruit.’

Je begon na je afstuderen bij Buiting Advies als projectleider. Hoe kwam je daar terecht?

‘Van twee mensen kreeg ik, los van elkaar, dezelfde vacature voor ecooloog bij Buiting Advies opgestuurd. Door privé-omstandigheden kon ik niet op korte termijn reageren, maar later heb ik gebeld. Dat was een aangenaam gesprek. Al pratende kreeg ik een baan als projectleider aangeboden, omdat ik al veel werkervaring had in advisering. Nu houd ik me vooral bezig met projecten rondom De Nieuwe wAarde, een aanpak om steden en dorpen klimaatadaptiever, biodiverser en gezonder te maken. Voor een groot deel is het type werkzaamheden – strategisch advies, projectmanagement en uitvoering – vergelijkbaar met het werk uit mijn “oude leven”. Maar de

inhoud is natuurlijk echt anders. Ik heb nu wel het gevoel dat wat ik doe, ook echt iets toevoegt.’

Wil je weten of jouw natuurterrein geschikt is als habitat voor de gladde slang of de meetlat helpen verbeteren? Mail naar Suzanne: suzanne@jvd-producties.nl Benieuwd naar de projecten waaraan Suzanne werkt? Kijk op <https://denieuwewaarde.nl/>

TEKST EDWIN VRIEZEN
FOTO SUZANNE WIJERS

TOEKOMSTBESTENDIG EN KLIMAATROBUUST

Boomtechnisch onderzoek en advies

Bouw mee aan een groener Nederland

- + BELEID & BEHEER
- + BOOMTECHNISCH ONDERZOEK
- + DIRECTIEVOERING
- + BOOMDATA EN GIS
- + STRATEGISCH VERGROENEN
- + DETACHERING

tree-o-logic
Adviseur voor:

OVERHEID | BOUW EN INFRA | CULTUREEL ERFGOED | RECREATIE EN PARKEN
MAATSCHAPPELIJKE INSTELLINGEN | OPENBAAR BESTUUR EN RECHTSPRAAK

Westenengerdijk 11 | 6732 GP Harskamp
Volg ons op LinkedIn! | treeologic.nl

'Enza Zaden geeft me alle vrijheid en mogelijkheden om me te ontwikkelen'

Carmen Ampt werkt als Sales Representative & Product Developer voor de Benelux en Scandinavië en heeft het enorm naar haar zin. 'Ik kom uit een ondernemersgezin, een melkveehouderij. Met mijn broer en zus heb ik weleens discussie gehad over waarom ik met mijn ondernemersgeest voor een baas werk. Maar ik kan mijn ei volledig kwijt, en hoef dat daarom niet met een eigen bedrijf te doen. Enza Zaden geeft me alle vrijheid en mogelijkheden om me te ontwikkelen.'

Bedrijfskunde heeft altijd haar belangstelling gehad. Bij Hogeschool Van Hall Larenstein studeerde ze Agrarische bedrijfskunde met specialisatie Voeding en management. Ook is Carmen nogal reislustig aangelegd. Voor haar derdejaars stage wilde ze zo ver mogelijk weg – Nieuw-Zeeland – en haar projectstage wilde ze bij een internationaal georiënteerd bedrijf doen. Dat werd Enza Zaden. Carmen kreeg de opdracht om de meloenenmarkt in Noordwest-Europa in kaart te brengen. 'Het begon met twee weken Spanje. Dat was meteen al de jackpot. Vervolgens sprak ik met handelspartijen overal in Nederland.' Na haar afstuderen kwam Enza Zaden

weer in beeld. 'Zo'n internationaal bedrijf waar ik veel zou kunnen reizen en groeikansen zou krijgen; helemaal wat ik zocht.' Ze begon als Assistent Portfolio Manager op dezelfde afdeling als van haar stage en die de portfolio's beheert van alle gewassen waarin Enza Zaden actief is. 'Portfoliobeheer betekent onder meer dat je de markt kent, weet op welke eigenschappen veredeld moet worden en voor welke landen/teeltgebieden welke rassen geschikt zijn.' Opnieuw boog Carmen zich over de meloenenmarkt. Daar wist ze al veel van. Bovendien was het interessant, omdat de meloen in ontwikkeling was bij het bedrijf en ze daarin mee zou kunnen groeien.

In zes jaar tijd groeide ze door van Assistent naar Junior tot Portfoliomanager. Ook de functie ontwikkelde zich en er kwamen verantwoordelijkheden bij. Toch begon het te kriebelen: wat is er nog meer te zien in de wereld? Ze kreeg de kans om een Enza Zaden-klant te gaan helpen bij het opzetten van meloenenteelt in Senegal.

Zo'n vier jaar later werd het tijd voor een gezin. Carmen keerde terug naar Enza Zaden. 'Met drie jonge kinderen wil ik nog maar af en toe kort op reis.' Sindsdien werkt ze als Sales Representative & Product Development voor de Benelux en Scandinavië in het commerciële team. Dat betekent zorgen voor een gestroomlijnde communicatie en samenwerking tussen retail, handelspartijen, telers en veredelaars. 'Ik bespreek bijvoorbeeld de wensen van retail en handel met onze verdelingsteams en andersom. De dynamiek tussen handel en retail enerzijds en Enza Zaden anderzijds vind ik heel boeiend. Voor ons duurt het jaren om rassen met bijvoorbeeld een nieuwe resistentie, vorm, kleur of smaak te verkrijgen waar ook telers blij mee zijn en waarvan het hele kostprijsplaatje klopt voordat het bij de consument op het bord ligt. Wij kijken naar wat er over tien jaar in de schappen komt te liggen, terwijl supermarkten en handel zich bezighouden met het volgende seizoen. Dit maakt mijn werk super interessant.'

Heb je ook interesse om bij familiebedrijf Enza Zaden te komen werken? Carmen beveelt het aan: 'We groeien zo snel, dat op alle afdelingen door het jaar heen vacatures zijn. Snelle groei betekent vanzelfsprekend veel doorgroeimogelijkheden. Enza Zaden investeert in je persoonlijke ontwikkeling. Dus kijk voor leuke vacatures vooral op www.enzazaden.com.'



ENZA ZADEN



Wij zoeken jou!

UURLOON €30,-

#VACATURE



Projectmedewerker Ecologie:
Op pad voor vleermuis- en
gierzwaluwonderzoek

Werken bij Lycens:

- > Je hebt affiniteit met dier & natuur;
- > Je bent beschikbaar van mei t/m oktober;
- > Je werkt in vroege en late uren door het hele land;
- > Je beschikt over rijbewijs B en eigen vervoer.

www.lycens.nl

0541 - 570 730

- Bodem
- Milieu
- Omgevingsvergunningen
- Water

BURANTARES
ALERA GROUP

Buro Antares BV
Aventurijn 600, NL-3316 LB Dordrecht
+31 (0)78 652 00 00 | info@buroantares.nl | buroantares.nl

Wil jij **meewerken**
aan een **verantwoorde**
voedselketen voor
de **toekomstige**
generaties?



Scan de QR code of kijk op
careers.agrifirm.com





Cruydt-Hoeck: met inheemse bloemenzaden en planten bijdragen aan de biodiversiteit

Met een diploma Kust- en Zeemanagement op zak ligt het niet voor de hand om een bedrijf in wildebloemenzaden en inheemse planten op te bouwen. Toch is dat precies wat Joanneke Bijkerk en haar partner Jasper Helmantel met Cruydt-Hoeck doen. Vanuit het Zuid-Friese Nijeberkoop leveren ze een bijdrage aan de biodiversiteit.

Aan het einde van een zomerse werkdag neemt Joanneke Bijkerk de tijd voor het interview. De medewerkers gaan al naar huis. Ruim twee uur later vertelt ze nog altijd even enthousiast, terwijl Jasper paden gaat maaien. ‘Ach, gisteren hebben we tot tien uur gewerkt’, zegt ze schouderophalend. Passie is wat hen drijft. Joanneke wist al op haar veertiende wat ze leuk vond: planten. In Frederiksoord doorliep ze de toenmalige tuinbouwschool. Daar leerde ze Jasper kennen. Jasper wilde plantenkweker worden, Joanneke bioloog. Eenmaal op de Rijksuniversiteit Groningen lukte het haar niet de propedeuse te halen; wiskunde brak haar op. Wat nu? Dan maar verdergaan voor een hbo-diploma. Joanneke had in Frederiksoord de mbo bos- en natuurbeheer doorlopen, en opnieuw zo’n opleiding doen, maar dan op hbo-niveau, dat zag ze niet zitten. Kust- en Zeemanagement was een prima alternatief.

Inzet voor natuur

Joanneke en Jasper kregen de Cruydt-Hoeck min of meer in de schoot geworpen: ze werden in 2006 gevraagd het bedrijf over te nemen. Joanneke voerde bij een ecologisch adviesbureau flora- en faunawettoetsin-

gen uit en werd daar niet vrolijker van. ‘Je bezoekt locaties waarvan je weet dat het er minder leuk wordt voor de natuur. Toen Cruydt-Hoeck op ons pad kwam, dacht ik: “Nu kunnen we iets doen waar de natuur beter van wordt en waarmee we mensen blijer kunnen maken”.’ Toch zat ze in dubio: is inheemse planten zaaien wel zo’n goed idee? ‘Ik waardeer de spontane, oorspronkelijke flora; zo’n duizendblad die zelf zijn plekje heeft gekozen. Hoe valt dat te rijmen met dat wij mensen wel even zullen bepalen waar wilde planten mogen groeien? Het aspect van floravervalsing lag als een steen op mijn maag. Maar ja, anderzijds hebben we in Nederland veel te weinig inheemse bloemen.’

Rollercoaster

Bij de bedrijfsovername wisten ze niet goed wat ze konden verwachten. ‘Het was een beetje mysterieus. Er was een postbus, een telefoonnummer, maar geen website en geen teeltvelden. We begonnen met het uitpluizen van de zadenkuis met inheemse zaden en konden in de buurt – we woonden destijds in Assen – 1000 m2 huren van een tuinderij. We probeerden de zadenmengsels uit en verbeterden de samenstelling. Er waren mooie collec-

ties bij, maar we wilden meer oorspronkelijk materiaal.’ Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en De Landschappen gaven toestemming in hun natuurerreinen te gaan verzamelen. ‘Meestal doe ik dat werk, ik vind zaden verzamelen het leukst om te doen.’ Het merendeel van hun bronzaad is van Nederlandse en Vlaamse herkomst. Alleen als het niet anders kan, gebruiken ze zaden uit West-Duitsland. De eerste jaren deden ze al het werk – zaden verzamelen, vermeerderen, mengsels maken, verkoop, communicatie et cetera – met z’n tweeën. ‘Mensen ontdekten dat het bedrijf nog bestond. We gingen de klantrelaties van onze voorgangers af. Zij hadden een mooi netwerk opgebouwd, van vegetatiekundigen tot professionele groenbeheerders en buitenlandse wildebloemenzadentelers. Daar haalden we ook kennis op. Fijn, want we moesten veel leren. Het was een rollercoaster aan kennisontwikkeling. Ik wist veel van de Nederlandse wilde flora, maar zaadproductie was een compleet nieuw hoofdstuk.’

Mengsels op maat

In 2010 verhuisden ze naar Nijeberkoop. Ze kochten een hectare land op de plek waar ooit bevriende kwekers waren begonnen en Jasper eerder drie jaar had gewerkt. Het vervallen boerderijtje vervingen ze door een organisch gebouw van natuurlijke materialen. In de lichte kantoorruimte met imposante boekenwand legt Joanneke de nieuwe catalogus & teelthandleiding op tafel.

‘Die brengen we tegenwoordig in juni uit. De nazomer is de ideale zaaitijd. We willen mensen graag meer die kant opsturen.’ Bladerend krijg je een indruk van de veelheid aan mengsels voor uiteenlopende doeleinden: bloemenweides, tuinen, bermen, parken, industrieterreinen en bloemrijke dijken. Voor elk doel en elke grondsoort zijn specifieke gebieds-, gemeente- en streektuinmengsels. ‘We maken voor gebieden al jaren mengsels op maat met soorten die er van nature voorkomen. Wat we nog graag willen verbeteren is de herkomst van de zaden. Zo kan het gebeuren dat we in Noord-Holland bronzaden verzamelen en vermeerderen, terwijl we leveren voor een project in de Achterhoek.’ De gemeentemengsels, afgestemd op de lokale grondslag en plantensoorten, zijn er sinds een aantal jaren. Nieuw zijn streektuinmengsels die samen met Streektuinen.nl zijn ontwikkeld voor particuliere tuinen. ‘Daarin kunnen ook soorten zitten die (bijna) niet meer in het wild voorkomen. Mensen krijgen zo inzicht in wat we al verloren hebben of dreigen te verliezen.’

Dieren volgen vanzelf

Hun belangrijkste afnemers zijn gemeenten, groenaannemers en hoveniers. ‘Maar vlak particulariseren niet uit’, benadrukt Joanneke. ‘Ze vormen financieel een kleiner aandeel, maar omvatten een veel grotere groep die anderen kunnen inspireren. Vooral sinds 2017 gaat het hard. Uit onderzoek bleek dat in 27 jaar de biomassa insecten met

76 procent was geslonken. Mensen wilden wat doen om insecten in hun tuin te helpen. Veel gemeenten waren al langer bezig met ecologisch beheer, maar nu is iedereen ervan doordrongen hoe essentieel inheemse planten zijn. Veel dieren – insecten, vogels en zoogdieren – zijn er afhankelijk van. Als we de planten terugbrengen, volgen de dieren vanzelf.’

Greenfluencer 2024

Met Cruydt-Hoeck dragen Joanneke en Jasper op hun manier bij aan die bewustwording. Dit jaar zijn ze daarvoor beloond met de titel Greenfluencer 2024. Leuk natuurlijk, maar wat er echt toedoet, vindt Joanneke, is het versterken van de biodiversiteit. Inmiddels omvat hun kwekerij 30 hectare land. In Nijeberkoop hebben ze geleidelijk 20 hectare aaneengesloten land kunnen bemachtigen en 10 hectare bevindt zich 3 kilometer verderop. Daarnaast kweken zo’n vijftien teeltpartners voor op nog eens 30 hectare. Om een indruk te krijgen van alle aspecten van een kwekerij geeft Joanneke een rondleiding. De medewerkers zijn al naar huis. ‘Sommigen

hebben bij Van Hall Larenstein gestudeerd; gepassioneerde mensen. Passie vinden we het allerbelangrijkst. Kennis kun je hier wel opdoen, bijvoorbeeld op onze proefvelden met verschillende gradiënten: van schrale laagproductieve tot voedselrijke vochtige grond. Hier testen we onze mengsels om te kijken hoe ze het doen, maar ze zijn ook bedoeld om de plantensoorten in alle groeifasen te leren kennen.’ We lopen langs tunnelkassen, kweekbedden en teeltvelden, zaadschoningsmachines, de droogwand, de inpak- en oppotruimte en de schuur met machines. Ondertussen geeft Joanneke een toelichting en vertelt ze over nieuwe plannen. Stilzitten is hen vreemd. ‘We willen een kapschuur bouwen, want we hebben te weinig ruimte voor alle machines. Wellicht gaan we, net als we al doen voor praktische groenprofessionals ook cursussen geven aan tuin- en landschapsarchitecten en ontwerpers om onze kennis verder te verspreiden.’ Het zaadje voor biodiversiteitsherstel is gezaaid.’

TEKST RIA DUBBELDAM
FOTO’S HANS DIJKSTRA



Naam Joanneke Bijkerk en Jasper Helmantel
Naam bedrijf Cruydt-Hoeck
Vestiging Nijeberkoop (20 ha) en Elsloo (10 ha), 15 teeltpartners (30 ha)
Medewerkers circa 50, grotendeels parttime
Opleiding Joanneke Bijkerk: Kust- en Zeemanagement, 2005

DE MENING VAN

Kunstmatige intelligentie neemt in mijn werk een vlucht

De toepassingen van kunstmatige intelligence zijn legio. Zet jij of je bedrijf/organisatie/school het al in? En zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet? Of ga je het nog doen?

SAMENSTELLING RIA DUBBELDAM



Jelle Westra
• Hogere Landbouwschool Leeuwarden, Agrarisch management, 1989
• directeur TuinKeur

‘Wat doen we met AI in onze branche waar met handen wordt gewerkt? Het is een vraag die in bijna ieder klantadviesgesprek voorbij komt. In een branche met vooral ‘doeners’ met een gezonde aversie voor kantoorwerk gaan de ontwikkelingen sowieso snel. Waar geautomatiseerd opstellen van begrotingen, planning, facturering en administratie tien jaar geleden nog nieuw was, zie je al een gestage toename. En nu AI. Menigeen vraagt zich af: “Wat moeten we hiermee?” Onze aankondiging van een kennismakingscursus en AI-tips in onze WhatsApp-groep en nieuwsbrief leverde in een week ruim 126 aanmeldingen op....dus nieuwsgierig is men wel! In gesprekken met onze leden laat ik mogelijke toepassingen zien. Wat vooral duidelijk wordt is dat iedere klant via AI al informatie inwint over uit te voeren werkzaamheden. **AI lijkt soms meer te weten dan de hoveniers.** De communicatieve vaardigheden van de ondernemer/hovenier, het uitleggen waarom hij kiest voor een bepaalde aanpak en het bijbehorende prijsplaatje worden behoorlijk op de proef gesteld. Het is de communicatie van de ondernemer die het verschil gaat maken in de markt. Maar was dit niet altijd zo?’

‘Let op AI-gegenereerd! AI-gebruik kan een probleem zijn bij algemene opdrachten zoals het thuis schrijven van een essay. Gelukkig voeren onze studenten veel lokaal toespitste opdrachten uit. Daardoor verwacht ik dat bij onze opleiding de invloed van AI op leren en beoordelen beperkt zal zijn. Generatieve AI kan ondersteunend zijn aan het leerproces, bijvoorbeeld door algemene informatie te verzamelen of door de student vragen te laten stellen die behulpzaam zijn bij de oriëntatie op het probleem. Bij het beoordelen gaat het erom dat docenten kunnen zien wat AI heeft toegevoegd. Dan is het niet zo erg als AI geholpen heeft met het structureren van de tekst, een spellingscontrole is tenslotte ook toegestaan. **Het wordt problematischer als AI hele stukken tekst heeft gefabriceerd. Dat laatste zal echter niet snel werken** omdat onze studenten, zoals gezegd, vaak toegepaste opdrachten doen, waaraan veelal ook een lokale (interactieve) planvormingscomponent aan vastzit. Daar is AI niet echt sterk in. Daarnaast kijken we bij beoordelingen ook vaak naar het projectproces, presentaties en gesprekken (criteriumgericht interview).’



Derk Jan Stobbelaar
• Milieuhygiëne, Wageningen UR, 1990
• Docent-onderzoeker Duurzaam Landschapsbeheer, HVHL



Annemiek van Loon
• HVHL, Tuin- en Landschapsinrichting, 1995
• Wethouder gemeente Epe

‘Van collega’s hoorde ik een paar jaar geleden enthousiaste reacties over de nieuwigheid en het gemak van AI. Inmiddels wordt de inzet van AI steeds normaler gevonden, bijvoorbeeld om teksten in te korten, op te stellen en te customizen. **Zelf gebruik ik AI weleens als tegenlezer, als sparringpartner die kritisch meekijkt, en stel bijvoorbeeld de vraag of een argumentatie hout snijdt.** Ook gebruik ik het als zoekmachine om snel relevante informatie over een bepaald onderwerp te vinden. Overigens denk ik dat ik nog maar een fractie van de mogelijkheden ken. Bij zowel het schrijven van teksten als het verzamelen van data probeer ik mezelf scherp te houden op het feit dat AI een gereedschap is: **hoe mooi en makkelijk ook, altijd zelf blijven nadenken!** Sowieso zorgen dat je niet onbedoeld gevoelige informatie het web op slingert en bij het schrijven van teksten en betogen vooral je eigen klank en geluid behouden mét de nodige rafelrandjes.’

‘Zelf ben ik geen alumnus, maar mijn vrouw Marjolein (Dier en Veehouderij, 2004) wel. Dat telt ook. Ecogoggle heb ik opgericht met de gedachte dat er veel nieuwe technologie is waarmee we de staat van de natuur beter kunnen monitoren. Onze tech-nerds brainstormen met ecologen van provincies, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en dergelijke hoe ze monitoringsvraagstukken kunnen oplossen. Vaak zetten we drones in voor hoge-resolutieopnamen van natuurgebieden. Met AI herkennen we de soorten die er groeien en maken daar kaarten van. Soms zoeken we specifiek een invasieve exoot en een andere keer herkennen we de structurelementen van natuurtypen. **Als mens kan je ook naar de beelden kijken, de soorten herkennen en ze op kaart zetten. Maar ja, wie wil er twee miljoen rondjes om elke struikheide of stukje rendiermos zetten?** Wat de beheerder liever doet is op basis van de verspreidingsinformatie een nog beter plan ontwerpen. AI is een stuk gereedschap in de toolbox van de ecooloog. Dom werk door AI die maar één trucje kan. Voor complexe samenhangende analyses blijven goed opgeleide ecologen met een brede kennisbasis onontbeerlijk.’



Michiel Groenemeijer
• Hogeschool Utrecht, Mediatechnologie, 2005
• Directeur en oprichter Ecogoggle



Dolf Houtman
• HVHL, Tuin- en Landschapsinrichting, 2009
• Directeur, ontwerper en docent van de OntwerpAcademie

‘De opkomst van AI is onmiskenbaar en onomkeerbaar. De technologie zal onze manier van leven en werken ingrijpend veranderen. Zo ook het groene ontwerpvak. Tuin- en landschapsontwerpers en hoveniers zetten steeds vaker AI in om tuinvisualisaties te genereren, vaak in combinatie met tekenprogramma’s als SketchUp. Het tekenproces wordt sneller en toegankelijker, maar roept tegelijkertijd de vraag op: komt het vak onder druk te staan? Hoewel AI indrukwekkende resultaten kan leveren, is het belangrijk te beseffen dat de technologie leert op basis van bestaande informatie. Naarmate databronnen groeien, wordt AI ‘slimmer’. **Toch blijft het vermogen om volledig originele, authentieke en contextuele oplossingen te creëren vooralsnog een menselijke eigenschap.** AI moet worden gezien als uitbreiding van de gereedschapskist. Net zoals digitale tekenprogramma’s een revolutie betekenden, biedt AI nieuwe mogelijkheden om het ontwerpproces te ondersteunen en te versnellen. Een goed ontwerp is de optelsom van analyse en creativiteit, en juist dat gegeven is niet zomaar door AI te vervangen. Conclusie: AI is een kans. Mits goed ingezet, kan de technologie het werk van de ontwerper verrijken en versterken.’

‘In ecologisch onderzoek houden we rekening met veel parameters die invloed kunnen hebben op ecologische processen. AI biedt potentieel veel toepassingen om ecologische systemen en processen te bestuderen en beter te begrijpen. AI veel geraadpleegde apps zijn bijvoorbeeld ObsIdentify om plantensoorten op naam te brengen en Merlin om vogelsoorten aan hun zang te herkennen. Voor onderzoek naar de predatie van weidevogellegfels hebben we cameravallen ingezet en in een jaar ruim 800.000 beelden verzameld. De analyse was tijdrovend. Een AI-toepassing zou zeer nuttig zijn geweest. In dit project is ook gewerkt met een Diopsis-camera die insecten aantrekt, fotografeert, identificeert en de soorten registreert. Dit biedt een enorme kans om met een betrekkelijk kleine inspanning zeer veel data te genereren en te verwerken. **Ik ben benieuwd welke nieuwe AI-toepassingen er nog meer voor ecologisch onderzoek zullen komen.** Ik kan me voorstellen dat bepaalde fysieke werkzaamheden verloren gaan – zoals analyse van ultrasone vleermuisgeluiden, maar tegelijkertijd blijft menselijke toetsing en interpretatie van gegevens in veel gevallen noodzakelijk. Hopelijk kunnen we uiteindelijk met AI in minder tijd beter werk leveren.’



Frans van Bommel
• HVHL, International Land & Water Management, 1999
• Wageningen Universiteit and Reserach, Nature Management, 2002
• Van Bommel FAUNAWERK

Gewaardeerd vrijwilliger Edwin Vriezen neemt afscheid van VVA Aristaeus

Twaalf jaar geleden meldde Edwin Vriezen zich aan bij de redactie van VVA Magazine. Er werden nieuwe tekstschrijvers gezocht. Dat leek hem wel wat. Ervaring had hij nog niet, maar dat was geen probleem, als je maar van schrijven houdt en leergierig bent. Beide was op Edwin van toepassing. Steeds meer schrijfklassen pakte hij op. Op den duur vulde hij met name de rubrieken 'In bedrijf' en 'Carrière' en soms deed hij het 'Interview'. Ook heeft hij vele afleveringen van 'De mening van' verzorgd. En op de redactievergadering leverde hij goede suggesties voor nieuwe verhalen. Edwin ontpopte zich gaandeweg als een volwaardig verslaggever.



Ondertussen pakte Erwin als vrijwilliger ook taken op voor het alumni bureau in Velp. Bijvoorbeeld door enquêtes uit te zetten onder afgestudeerden om de arbeidsmarkt te peilen. Hoeveel mensen hadden een baan, hoeveel niet? Die enquêtes worden al jaren niet meer gedaan, maar er is altijd wat te doen in een alumnivereniging. Zoals het beheer van de website en uiteenlopende werkzaamheden om de Carrièredag voor te bereiden en op die dag zelf vliegende keep zijn. Zijn inzet is ongekend en wordt sterk gewaardeerd.

Het besluit om te gaan stoppen met al zijn werkzaamheden voor de alumnivereniging speelde al een aantal jaren door zijn hoofd, maar hij heeft – naar nu blijkt – het lang voor zich uitgeschoven. Hij wilde de vereniging niet laten vallen in de periode dat het bestuurlijk en financieel moeilijk was en bovendien VVA Larenstein uit Velp zou gaan fuseren met Aristaeus uit Leeuwarden. Bij de redactie van het

magazine haakten ook langzamerhand de vrijwilligers af en was er sprake van een triest sterfgeval. Edwin voelde zich verantwoordelijk om het geluid namens de afgestudeerden te blijven vertolken. Zijn redenen om te stoppen zijn vooral persoonlijk van aard, maar misschien nog belangrijker is dat hij wat anders wil gaan doen; een andere werkkring en nieuwe dingen leren. Geniet daarom van zijn laatste bijdragen in dit magazine. Tijdens de ALV op 10 oktober nemen we afscheid. We wensen Edwin alle goeds toe en hopen af en toe nog iets van hem te horen.

Het bestuur, alumni bureau en VVA-A Magazine

Hotspotdag Boom, Bos en Natuur voor verdieping én verbinding

Op donderdag 30 oktober organiseert Yuverta mbo Velp van 15.00-20.00 uur de tweede editie van de Hotspotdag Boom, Bos en Natuur voor het werkveld, (oud-)studenten en andere betrokkenen.

Het is een bijeenkomst met interactieve workshops, debatten en lezingen, waarbij je wordt uitgenodigd om samen over de grenzen van je eigen praktijk of expertise heen te kijken. Ontmoet collega's uit andere hoeken van het vakgebied en verken kansen en ontwikkelingen binnen het boomspecialisme, bosbeheer, natuurbeheer, ecologie en onderwijs. Dus neem als boomspecialist een kijkje in de wereld van de bosbeheerder. En sluit daarna aan bij een forum over ecologische of juist juridische vraagstukken. Of ontdek als student hoe oud-studenten hun

stappen in het werkveld ervaren. Na het diner sluit de dag af met de vraag: 'Hoe kunnen we er gezamenlijk voor zorgen dat de groene draad wordt verankerd in ons onderwijs?' Kortom, deze dag mag je niet missen! Kijk op hotspotboombosnatuur.nl/ kalender voor meer informatie en opgave.



Marjolein werkt nu ruim drie jaar bij TAUW in het team Vergunningen. Ze werkt voor veel verschillende opdrachtgevers. Na haar studie kwam ze een vacature tegen bij het team Vergunningen: "Niet direct een link met mijn studie (Chemie), maar wel thema's waar ik interesse in heb". Inmiddels werkt Marjolein voor veel verschillende opdrachtgevers, van de metaal industrie tot de levensmiddelen industrie.

Een goede start bij TAUW:

"Bij TAUW volg je als junior en juniorentraject. Tijdens dit traject krijg je de mogelijkheid om verschillende trainingen te volgen die je basis skills leren over het werken bij TAUW. Dit zorgt voor een goede start! Daarnaast is er ook veel ruimte voor persoonlijke ontwikkeling. Je kunt je loopbaan grotendeels zelf vormgeven zoals je dat wil. Als je meer verantwoordelijkheid wilt, dan kun je die (natuurlijk in overleg) krijgen; als je dat niet wilt is dat ook prima. Je krijgt de mogelijkheid om snel dingen te leren of dingen je eigen te maken. Dat vind ik erg leuk. Er zijn niet heel veel muren, je kunt nog best wat afwijken van wat je doet, mits je dat natuurlijk goed onderbouwt en zelf aandraagt. Je bent als het ware leider van je eigen succes. Voldoende kennis en ervaring opdoen om zelfstandig advies te kunnen geven aan klanten in projecten, dat is waar mijn ambitie ligt!"

Wat vind je zo leuk aan het werken bij TAUW?

"De werksfeer bij TAUW vind ik erg fijn. Het is heel prettig dat we als collega's bij elkaar op kantoor zitten en dat iedereen heel open en benaderbaar is. Voor mijn leerproces is dat erg nuttig. Ik kan naar iedereen toelopen voor vragen en doordat je met elkaar op kantoor zit hoor je ook veel dingen waar je wat van kan leren. Daarnaast zijn er natuurlijk wel teams, maar collega's uit andere teams beschouw ik ook echt als mijn collega's. Door de verschillende uitjes die georganiseerd worden (bijvoorbeeld door Jong@TAUW) heb ik ook veel contact met collega's buiten mijn team".

Marjolein van Brummelen - Projectadviseur Vergunningen



GA DIRECT NAAR
WERKENBIJTAUW.NL

LIVE YOUR
AMBITION

Bos- en natuurbeheer

Van advies tot uitvoering



Bosgroepen



De Bosgroepen zijn onafhankelijke coöperaties van en voor eigenaren van bos- en natuurterreinen.

Wij adviseren en ontzorgen onze leden bij het duurzaam beheer en de ontwikkeling van bos en natuur.

Al 35 jaar, van advies tot uitvoering.

Bosbeheer en hout / Natuurbeheer en ecologie / Subsidies en beleid

Meer informatie: bosgroepen.nl



Werken aan een betere leefomgeving?

Check dan onze traineeships en vacatures:

- Milieu
- Vergunningverlener
- Toezichthouder

exsin.nl

exsin



- vacature -

Ervaren regiobeheerder

Stichting Het Zuid-Hollands Landschap is op zoek naar een ervaren regiobeheerder. Ben jij een energieke leidinggevende die samen met je team zorgt voor het beheer van de natuurgebieden in de Regio Veenweiden? Heb je ruime ervaring in bos- en natuurbeheer en stel je de verbinding tussen mens en natuur centraal? Dan komen we graag met jou in contact. Kijk op www.zhl.nl voor meer informatie.



Zuid-Hollands Landschap

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld

Zoek je een uitdagende baan als boomexpert?
Als werkvoorbereider, calculator of ETW-er?



QUERCUS boomexperts

www.werkenalsboomexpert.nl
Wij zoeken nog enthousiaste collega's!

grondslag

Expert op het gebied van bodem, wegenbouw en veiligheid



Heerhugowaard, Kamerik, Steenwijk
www.grondslag.nl
[@grondslag_bodemkwaliteit](https://twitter.com/grondslag_bodemkwaliteit)

Great Place to Grow

By 2050, nearly 10 billion people will be living on the earth.
In the meantime, we face a climate that is changing and available agricultural land that is shrinking. Our goal is to provide access to healthy and diverse vegetables for people anywhere in the world.

It starts with the right vegetable seeds
How are we doing that? We develop new, strong vegetable varieties with high productivity and resistance to diseases and pests. Varieties that require less crop protection products, water and fertilizer during cultivation. And also produce a higher yield per hectare.

Will you take up the challenge with us?
Looking for an internship or starter position during or after completing your studies? Then check the website for more information.

We are always looking for talent!

enzazaden.com




ENZA ZADEN

Zij-instromers zijn van harte welkom bij Noordelijke Omgevingsdiensten



HR-adviseur Mathijs Assink (l) en nieuwe medewerker Ivar van der Molen (r) zijn beiden enthousiast over het opleidingsprogramma voor zij-instromers.

Je hoeft niet per se een gerichte opleiding te hebben gedaan om bij een van de noordelijke omgevingsdiensten een fijne baan te vinden. Ivar van der Molen is daar een levend bewijs van. Hij werd als zij-instromer aangenomen bij Omgevingsdienst Groningen, ging aan de slag als adviseur geluid en doorliep gelijktijdig een opleidingsprogramma op maat.

Geluid was altijd al zijn 'ding'. Ruim twintig jaar was Ivar audiotechnicus voor grote evenementen. Het werd tijd voor iets anders, vond hij. Maar wat? Hij wilde wel in het akoestische vakgebied blijven. En toen kwam de vacature adviseur geluid voorbij met een daaraan gekoppeld opleidingsprogramma. Dat zag hij helemaal zitten. Zo kon hij vanuit een heel andere invalshoek met geluid bezig blijven. Vorig jaar september ging hij aan de slag met negen andere zij-instromers van Omgevingsdienst Groningen, Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omgjouwring (FUMO) en Omgevingsdienst Drenthe

(samen de Noordelijke Omgevingsdiensten). Met succes doorliep hij het speciale opleidingsprogramma, dat is opgesteld in samenspraak met Omgevingsdienst NL Academie, de opleider voor omgevingsdiensten in Nederland. Zijn diploma heeft hij net op zak.

De basis van de opleiding is de post-hbo milieugeluid in Utrecht. Dat wordt aangevuld met intervisie en competentietrainingen van de Noordelijke Omgevingsdiensten. Ivar: 'Het was mooi dat ik in werktijd een dag per week kon studeren. Als ik dit eraan had moeten doen, was het misschien te zwaar geweest. In een jaar moet je toch in een hoog tempo kennis verwerven.' Met name de wis- en natuurkunde was pittig. Veel kennis was weggezaakt en een aantal onderdelen had hij überhaupt nooit geleerd. 'Maar als je er serieus voor gaat zitten, kom je er wel doorheen. Het was fijn om te kunnen sparren met de andere nieuwe collega's van de Noordelijke Omgevingsdiensten, bijvoorbeeld over hoe je dingen kunt aanpakken.' De opgedane kennis past Ivar gelijk toe in zijn werk. 'Zonder de opleiding was het

werk toch erg moeilijk geweest.' Hij beoordeelt veelal akoestische rapporten: zijn ze juist opgesteld en voldoen ze aan de lokale wet- en regelgeving? 'Het geluidsniveau bij bijvoorbeeld nieuwbouw en de aanleg van windturbines of een nieuwe weg moet binnen de normen blijven.'

De functie met leertraject heeft voordelen voor beide partijen. Zij-instromers als Ivar kunnen de gewenste carrièreswitch maken en de drie omgevingsdiensten hebben hun vacatures gevuld met gemotiveerde mensen. HR-adviseur Mathijs Assink van Omgevingsdienst Groningen is enthousiast. 'We zochten mensen met minimaal mbo-niveau 4 bèta met feeling, kennis en ervaring met techniek. De opengestelde vacatures op de website van de Noordelijke Omgevingsdiensten leverde circa 35 sollicitanten op. Op basis van de gesprekken hebben we tien mensen aangenomen, meer dan we vooraf hadden gedacht. Ze hebben een jaarcontract gekregen en bij het halen van het opleidingsprogramma, volgt een vast contract.'

De bijzondere aanpak van de Noordelijke Omgevingsdiensten is afgeleid van het Young Professionalprogramma dat eerder het levenslicht zag en waarmee goede ervaringen zijn opgedaan. Daarom wordt de methodiek ook uitgerold naar zij-instromers, als eerste voor geluidsadviseurs. Binnenkort staat een leerlijn vergunningverlening op stapel. 'Dan kunnen we nog meer mensen laten instromen en opleiden, waarmee sollicitanten binnen een jaar aan onze kwaliteitscriteria voldoen en gelijk werkvaring opdoen. Afgestudeerden zien we graag komen.'

Studeer je binnenkort af of ben je onlangs afgestudeerd? Denk eens aan een carrière bij één van de noordelijke omgevingsdiensten. Je kunt er met uiteenlopende vooropleidingen terecht. Meer informatie op www.werkenbijnod.nl.



Waterlinzen: lopen consumenten er wel warm voor?

Waterlinzen zijn veelbelovend als voedsel: ze groeien snel en bevatten veel eiwit en vitamine B12. Het kan een uitstekende duurzame vervanger zijn voor dierlijke eiwitten. Maar lukt het om er lekkere en voedzame producten van te maken? En staan mensen ervoor open om ze te eten?

Marieke Nijmeijer, docent-onderzoeker Food Commerce & Technology bij Hogeschool Inholland, en Lizette Oudhuis, lector Health Food & Nutrition bij Hogeschool Van Hall Larenstein, deden er onderzoek naar als onderdeel van een tweejarig project. Vijf hogescholen (Aeres Hogeschool, HAS green academy, Hogeschool Van Hall Larenstein, Hogeschool Inholland en Hanze Groningen) werken samen met bedrijven en experts. In de eerste fase is onderzocht hoe je waterlinzen duurzaam en efficiënt kunt telen. Vervolgens is ingezoomd op verschillende bewerkingsmanieren, zoals drogen, extruderen en fermenteren. Hoe kun je daarmee de goede eigenschappen behouden of versterken?

Minstens zo belangrijk als de productie is de consumptie. Willen mensen eraan? Daarvoor heeft InHolland sensorische eigenschappen als kleur, geur en smaak bestudeerd. De geur kon helaas niet worden onderzocht, omdat mensen het niet mochten proeven. Humane consumptie van waterlinzen werd in januari goedgekeurd door de EFSA, de Euro pese autoriteit op het gebied van voedselveiligheid. Op dat moment was het onderzoek al in de afrondende fase.

Liever ‘waterlinzen’ dan ‘eendenkroos’
Samen met studenten van InHolland is via een testpanel gekeken naar consumentenacceptatie. Het woord ‘waterlin-



Brood met 5 procent, 1 procent en 0 procent waterlinzen.



Student Voedingsmiddelentechnologie Anouk Rustenburg ontwikkelde een hybride yoghurt met waterlinzen. Het leverde haar een plek op in de Food 100-lijst van de meest impactvolle voedselveranderaars van Nederland.

zen’ viel onder de deelnemers aan het panel beter dan ‘eendenkroos’, zoals het plantje vooral wordt genoemd. Ze zeiden bereid te zijn om waterlinzen te eten, vooral in salades en als eiwitbron in vleesvervangers. Lizette Oudhuis richtte zich onder meer op de functionele eigenschappen van gedroogde waterlinzen: lost het op, schuimt het en kun je er een emulsie van maken? Om het vervolgens te toe te passen in brood en yoghurt. ‘Het brood zag eruit als “normaal” brood, alleen had het minder volume en een iets groene kleur. De yoghurt zag er qua textuur heel mooi uit. Het had slechts een lichtgroene kleur en een enigszins grassige geur.’ Bij het onderzoek werkte ze samen met de voedingsmiddelenindustrie, zoals MCLS Europe dat adviseerde over eventuele kleurstoffen. Clyde Don, eigenaar van FoodPhysica, dacht mee over de allergeniteit. Tot op heden is nog geen indicatie van allergeniteit voor het waterlinzeneiwit.

Studenten die meewerkten aan het onderzoek hebben veel geleerd. Bij het ontwikkelen van innovaties kom je altijd drempels tegen. De samenwerking met bedrijven was spannend: studenten moesten echt met iets komen. Ook leerden ze omgaan met grote media-aandacht, onder vanwege de nominatie voor de Duurzame Dertig, als enige onderwijsinstelling tussen 29 bedrijven.

Volop kansen

Het onderzoeksproject is zo goed als afgerond. Maar de onderzoekers zijn zeker nog niet klaar. Er wordt een nieuw onderzoeksvoorstel gedaan voor de commerciële aspecten: hoe groot is de markt? Ook willen ze de kansen van verse waterlinzen onderzoeken. Oudhuis: ‘Het feit dat waterlinzen een potentiële vervanger zijn van dierlijke producten, daar móeten we iets mee.’ Lees meer op www.waterlinzen.duurzame-eiwitten.nl

TEKST ANNEMARIE TEUNS

COLUMN

Onze alumnus in Noorwegen

Duurzaam samenleven met wolven

Afgelopen juni vond in Lunteren de tweede editie van de conferentie Wolves Across Borders (WAB) plaats voor wolvenonderzoekers, beleidsmakers en beheerders. Met de terugkeer van de wolf in West-Europa en een groeiende populatie op Europees niveau is het van belang om kennis en ervaringen uit te wisselen. Vanuit de Inland Norway University was ik aanwezig en mocht ik een presentatie geven over mijn eigen onderzoek. Wat opvalt is dat de beleidsaanpak voor wolven in Noorwegen en Nederland twee uitersten zijn.

Vanaf 2018 ben ik betrokken bij het onderzoek naar wolven in Noorwegen en Zweden. Het eerste wat ik leerde was het Noorse wolvenbeleid. In zo’n groot land met veel bossen zullen wel veel wolven leven, zou je denken. De realiteit is anders. Het land is opgedeeld in roofdierzones. De wolvenzone waar wolven mogen leven beslaat alleen het zuidoosten, ongeveer 5 procent van de totale landoppervlakte. Afgelopen winter werd de populatie daar geschat op 40 tot 47 wolven met een territorium binnen Noorwegen en nog eens 19 wolven met een grensoverschrijdend territorium. Ter vergelijking: Nederland heeft ongeveer het dubbele aantal wolven, met een geschatte populatie van 104-124 individuen (schatting van BIJ12, september 2024). Dit verschil is voornamelijk te wijten aan het overheidsbeleid waarbij in Noorwegen het aantal voortplantingen wordt beperkt. Binnen de wolvenzone ‘mogen’ er slechts twee tot drie voortplantingen per jaar plaatsvinden. Dit betekent dat de overheid in het najaar bepaalt welke roedels mogen worden geschoten. Een beslissing die niet gebaseerd is op wolvenecologie, maar puur politiek is ingestoken. Buiten de wolvenzone worden jachtvergunningen verleend om loslopende schapen en rendieren te beschermen. Dit is dan ook de hoofdreden voor het bestaan van de managementzones.

In Nederland is de wolf relatief recent teruggekeerd en wettelijk beschermd. Het verschil met Noorwegen is enorm: van een strikt gereguleerde populatie tot bijna geen ingrijpen. Persoonlijk zie ik beide strategieën als niet duurzaam op de lange termijn. Noorwegen heeft geen stabiele populatie, en het systeem van populatiebeheer kan alleen bestaan door de aanwas van wolven uit Zweden. Nederland heeft ondertussen een aantal incidenten gehad met specifieke wolven die mensen naderen en aanvallen. Men is verbaasd dat dit gebeurt, en tegenstanders roepen nu: “Zie je wel! Wolven zijn hartstikke gevaarlijk.” Maar is dat zo? Mijn antwoord is: wolven zijn niet gevaarlijk. In al die jaren dat ik heb rondgelopen in de Noorse bossen, waar ik slaapplaatsen en kadavers heb bezocht en waar ik tot op 50 meter afstand bij wolven ben geweest, heb ik nooit gevaar ervaren. Sterker nog: ik heb nooit een wolf gezien. Maar – en hier ligt de nuance – wolven zijn wilde dieren. In een land met een hogere bevolkingsdichtheid, zoals Nederland, is de kans dat mensen wolven tegenkomen statistisch gezien groter. Dit contact hoeft niet direct problemen op te leveren, maar het risico dat mensen, bewust of onbewust, wolven aan mensen laten wennen, is veel groter. De WAB-conferentie brengt ervaringen en kennis uit heel Europa samen. Hier komen experts, beleidsmakers en andere geïnteresseerden bijeen. En hierin ligt de sleutel tot duurzaam samenleven met wolven. Want tussen niets doen en strikte regulatie ligt een lange weg – een weg die we moeten bewandelen als we duurzaam samen willen leven.

Erik Versluis (Yuverta mbo Velp, Eco en wildlife, 2013; HVHL, Bos- en Natuurbeheer, 2018) is onze columnist in Noorwegen. Samen met Frank Heijns uit Zweden deelt hij ervaringen en bevindingen.



Wolfmanagementzone in Zuidoost-Noorwegen met de roedels van 2024 (www.rovdata.no).



Erik Versluis (midden) met PhD-collega's Naresh Kusi en Charlotte Lorand bij de conferentie Wolves Across Borders in Lunteren.



Wolf op de Nederlandse hei gefotografeerd door familie in Nederland. foto D. Flierman

‘Duurzame Watersystemen investeert in onderzoekslijnen die nog minimaal tien jaar relevant zijn’

Het lectoraat Duurzame Watersystemen trok dit voorjaar landelijke aandacht met het persbericht ‘Hergebruik gezuiverd rioolwater als oplossing voor aanhoudende droogte’. Een consortium van hogescholen, waaronder Van Hall Larenstein in Leeuwarden, waterschappen en drinkwaterbedrijven doet hier onderzoek naar. ‘Als we het goed doen en aanvullend zuiveren, kan het effluent niet alleen dienen als waterbron voor landbouw en industrie, maar ook als buffer voor natuurgebieden en zelfs als indirecte bron voor drinkwaterproductie’, zegt lector Peter van der Maas.

Eerst een korte kennismaking met Peter van der Maas. Sinds acht jaar is hij terug bij zijn school, waar hij ooit Milieukunde studeerde. Zijn keuze voor die opleiding aan het einde van zijn middelbare schooltijd werd onder meer ingegeven door de ontploffing van de kernenergie-fabriek in Tsjernobyl. Biologie was al zijn lievelingsvak en hij is begaan met hoe mensen met hun leefomgeving omgaan. De ramp gaf dat het zetje om Milieukunde te kiezen.

Peter stroomde door naar Wageningen voor de universitaire opleiding Milieutechnologie. Uiteindelijk promoveerde hij daar ook. Maar tussendoor werkte hij zeven jaar bij een waterschap en een waterlaboratorium dat gelieerd is aan twee drinkwaterbedrijven. ‘Als eind twintiger werd ik al leidinggevende, maar ik had weinig plezier van het management. Ik dacht: “Als ik dit moet blijven doen, stop ik ermee.” Het was een leuk bedrijf, maar ik miste inhoudelijke verdieping. Overigens ben ik na mijn promotie teruggegaan naar het waterlaboratorium en daar nog bijna 17 jaar gebleven.’

Parttime lector

Het werd zomer 2017. De school belde hem: of hij waarnemend lector Duurzame Watersystemen wilde worden vanwege het vroegtijdige vertrek van de lector. In overleg met zijn werkgever werd Peter voor 50 procent gedetacheerd. ‘Dat gaf mij en de school de luxe om aan elkaar te wennen. Na een jaar trad ik in dienst, nog altijd parttime. Jarenlang had ik twee werkgevers. Inhoudelijk was het redelijk goed te



Lector Peter van Duurzame Watersystemen.

matchen, maar op een gegeven moment werd het te veel. Had ik voor beide partijen een deadline, dan wist ik niet goed waar ik de tijd vandaan moest halen.’ Peter koos drie jaar geleden volledig voor het lectoraat. ‘Doordat het lectoraat in de loop van de tijd ook flink was gegroeid, had ik er mijn handen vol aan.’ Wat vindt hij zo leuk aan het lectoraat, vragen we hem. ‘Het werken met studenten’, antwoordt Peter. Maar het is meer dan dat, hij vindt het ook belangrijk. ‘Door lectoraten kan het onderwijs goed aanhaken bij actuele vraagstukken uit de praktijk.’ Het lectoraat Duurzame Watersystemen focust zich op waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en watervervuiling. De onderliggende gedachte is het beschikbaar houden van voldoende schoon zoet water voor iedereen: voor landbouw, natuur, industrie en drinkwatervoorziening. ‘Als milieutechnoloog interesseerde ik me

vooral voor de harde techniek, maar gaandeweg in mijn carrière drong het steeds meer door dat de grote opgaven niet zozeer op het technische vlak liggen – dat is eigenlijk het minst moeilijke – maar meer in samenwerking. We moeten met z’n allen met hetzelfde bakje water doen. De basis van het lectoraat ligt nog altijd in technische en nature-based oplossingen, maar sociaaleconomische en bestuurlijke aspecten zoals inbedding en acceptatie van nieuwe oplossingen horen er onlosmakelijk bij. Inmiddels vind ik dat ook het meest interessant en uitdagend.’

Drie onderzoeksthema’s

Wat voor projecten doet het lectoraat zoal? ‘Het thema waterbeschikbaarheid richt zich bijvoorbeeld op oplossingen om water vast te houden. Op jaarbasis heeft Nederland een overschot aan water, maar doordat we kampioen



Oogst van lisdodde. Wordt het voor melkveehouderij te nat, zijn natte teelten als lisdodde en riet dan een alternatief?

water afvoeren zijn, worden we als gevolg van klimaatverandering steeds vaker geconfronteerd met zomerse watertekorten.’ Het tweede thema ‘Hoe houd je het water schoon?’ is van origine Peters achtergrond. ‘Telkens worden we geconfronteerd met nieuwe chemische stoffen, vaak in kleine concentraties die we, door geavanceerde analysetechnieken, ineens kunnen detecteren. De uitdagingen voor een goede waterkwaliteit zijn groot, ook omdat het waterbeheer in Nederland complex in elkaar steekt. Gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven, provincies en Rijk; alle hebben ze een rol. Hoe werk je dan goed samen? Bijvoorbeeld rondom het vraagstuk geneesmiddelen. Voor het zuiveren op geneesmiddelen bestaat geen dwingende wetgeving. Waterschappen zetten daarom geen extra stappen, terwijl verderop in de keten drinkwaterbedrijven geneesmiddelen wel uit het water moeten halen. Zouden waterschappen dat al doen bij rioolwaterzuiveringsinstallaties, dan belasten we het watersysteem minder, wat grote ecologische voordelen heeft. Het gebeurt echter niet door gebrek aan wet- en regelgeving. Omdat er voor

waterschappen een kostenplaatje aan hangt zullen ze zonder verplichting het niet snel uit zichzelf doen.’ **Hergebruik gezuiverd rioolwater** Het derde thema heeft betrekking op de stedelijke waterketen. ‘De waterinfrastructuur is in Nederland hartstikke goed, maar hoe maak je die toekomstbestendig in tijden van klimaatverandering: van het oppompen van grondwater voor drinkwater, het gebruik thuis tot het afvoeren, zuiveren en lozen van afvalwater.’ Hier valt ook het project *Effluent voor Ecologie en Economie* onder die de kansen van hergebruik van gezuiverd rioolwater onderzoekt. ‘Vooral voor industriewater kan effluent nu al interessant zijn, zegt Peter. ‘Ons project ontwikkelt een afwegingskader voor waterschappen en andere partijen om belangen goed te kunnen wegen. Op sommige locaties, bijvoorbeeld in Twente, is de wateraanvoer in beken tijdens droge zomers helemaal of grotendeels afhankelijk van effluentlozingen (gezuiverd rioolwater). Als dat water zou worden gebruikt voor bijvoorbeeld industriewater komen beken eerder droog te staan, wat de ecologie kan schaden. Er spelen dus

meerdere belangen rondom “wat te doen met effluent”. Soms is alles blijven lozen’ (zoals nu doorgaans het geval is) de beste optie. Het afwegingskader dat wij ontwikkelen moet dergelijke beslissingen ondersteunen.’ Het lectoraat richt zich niet zozeer op de inzet van effluent voor de productie van drinkwater. ‘Sommige drinkwaterbedrijven en waterschappen zijn daar al wel mee bezig, ook in Nederland, zij kijken vooral naar juridische aspecten en publieksacceptatie. Zelf ben ik ooit betrokken geweest bij het ontwerp van een waterfabriek in Emmen waar ultra puur water wordt gemaakt uit afvalwater als proceswater voor de industrie. In principe kan effluent ook een bron zijn voor drinkwater. Technisch is het niet moeilijk, maar op dit moment mag het in Nederland niet. In landen als Singapore en Namibië gebeurt het al wel.’

Successen

Heeft het lectoraat in de loop van de jaren successen geboekt? Peter: ‘We hebben een stabiele onderzoeksgroep staan; dat vind ik een succes. Toen ik acht jaar geleden kwam, was ik samen met alleen een projectingenieur, een pasafgestudeerd student. Inmiddels zijn



Onderzoek naar veenvernattting bij de mesokosmossen van het BioSintrum in Oosterwolde.

we een groep met zeven eigen onderzoekers en ongeveer vijf docent-onderzoekers uit andere lectoraten en opleidingen. We hebben een portefeuille met zo'n vijftien projecten. Op inhoud worden we vooral gekend op het onderwerp vernatten van veengebieden. Veengebieden kampen met verdroging, bodemdaling en CO₂-uitstoot. Vernatting, met hogere grondwaterpeilen, gaat dat tegen. Voor boeren onderzoeken we strategieën die inkomensperspectief kunnen geven. Wordt het voor



Sensoren in oppervlaktewater, een nieuwe methode voor het meten van de waterkwaliteit.

melkveehouderij te nat, zijn natte teelten als lisdodde en riet dan een alternatief? We zijn op regionaal niveau met het onderzoek begonnen en vervolgens nationaal en ook internationaal gaan werken. In een Europees project streven we ernaar de natte teelt in Nederland op te schalen naar 50 hectare. Door jarenlang op het thema te blijven werken, wordt je gezien, erkend en gewaardeerd. Dat doen we ook voor andere thema's. We investeren in onderzoekslijnen en opgaven waarvan we zeker weten dat die nog minimaal tien jaar relevant zijn.'

Maatschappelijke meerwaarde

Introductie van natte teelten vergt inderdaad een lange adem. Het knelpunt zit niet meer zozeer in het telen zelf of waterbeheer, legt Peter uit, maar vooral op sociaaleconomisch vlak. 'Sommige natte teelten, zoals lisdodde en riet, zijn interessant als grondstof voor biobased bouwen. Het potentieel is er, maar er zijn nog financiële risico's; het is een nieuwe markt. Zolang melkveehouders het te riskant vinden de overstap te maken, gebeurt het niet. In het Europese project bestuderen we hoe we de kloof kunnen dichten, zodat het voor boeren acceptabel wordt de transitie te maken. Ik zie hierin een rol voor de overheid weggelegd om tijdelijk een stukje risico op zich te nemen. Vernatten van veengebieden is

immers een brede, maatschappelijke opgave. En misschien zou de bank iets meer risico kunnen dragen met lopende leningen, zodat er meer ruimte ontstaat voor duurzame innovatie. Als lectoraat leveren we een kleine bijdrage aan de transitie met ons onderzoek en door als neutrale school tussen alle partijen te staan.'

Samenwerking

Het lectoraat werkt samen met veel partijen, ook binnen school. In Leeuwarden met name met de lectoraten Duurzaam Bodembeheer en Dier en Omgeving, en met opleidingen als Milieukunde. Met Velp richt de samenwerking zich op lectoraten die zich meer sociaaleconomisch profileren, zoals Gebiedsgerichte Transitie naar Kringlooplandbouw en Communicatie, Participatie & Sociaal- Ecologisch Leren. 'De samenwerking tussen Leeuwarden en Velp is goed, maar mag wat mij betreft nog sterker. Onze school is zich niet altijd bewust van de grote kracht, expertise en ervaring die we in huis hebben. Op mijn standplaats Leeuwarden heb ik inmiddels een heel goed beeld van wat we hier in huis hebben, maar in Velp heb ik dat beeld iets minder goed.'

Ineens zegt Peter: 'Als je me opnieuw vraagt: "Wat vind je nou zo leuk aan het lectoraat en de hogeschool", dan zeg ik nu: "Toch wel die interdisciplinaire samenwerking. Die is essentieel. De maatschappelijke vraagstukken waar we voor staan zijn complex, dat vergt transitie en daar kunnen we alleen maar goed aan bijdragen als we alle expertise die de school in huis heeft inzetten. Het is niet zo dat we dat niet doen, maar ik zou dat graag nog meer willen zien. Dat is de uitdaging. Dat we onze studenten opleiden tot transitie-experts, daar sta ik helemaal achter, maar we moeten ze ook sterk blijven voeden met inhoudelijke kennis en expertise. Complexe vraagstukken los je niet op met alleen verstand van transitie. Elk vraagstuk vraagt om specifieke inhoudelijke kennis, van waterbeheer, landbouw, natuur, ecologie. Het komt erop aan om vanuit onze eigen kerndisciplines interdisciplinaire aansluiting en samenwerking te zoeken. Je hoort, ik hecht grote waarde aan een stevige



Laboratoriumonderzoek Schoon Water door Duurzaam Bodembeheer.

inhoudelijke basis van onze opleidingen, maar met een brede, blik. Dat is nog een hele opgave. We leiden mensen op van begin 20. Hoe doe je dat zodat ze

voldoende inhoudelijke kennis meekrijgen om aan transitie te gaan werken? Daar moeten we een goed evenwicht in vinden.'

TEKST RIA DUBBELDAM

FOTO'S LECTORAAT DUURZAME WATERSYSTEMEN



Veldwerk op Terschelling, waar het lectoraat werkt aan een toekomstbestendig waterbeheer.

VVA-A NIEUWS

Agricycling voor een duurzame datarevolutie in de landbouw

Met het project 'Agricycling: Coöperatieve Duurzame Bodemrevolutie door Data en Digitalisering' zet Nederland een verdere stap richting een circulaire, data-gedreven landbouw. Ruim 220 boeren uit vijf provincies, ondersteund door Wageningen UR en Hogeschool Van Hall Larenstein, nemen deel aan een coöperatief datanetwerk dat landbouwbodems met behulp van data toekomstbestendig moet maken.

Want klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en stikstofproblematiek vragen om een landbouw die meer oplevert dan alleen voedsel. Agricycling geeft boeren regie over hun bodem en data, door de toepassing van groene reststromen – zoals compost, GFT en bermgras – slimme teeltstrategieën en data-gedreven bemesting. De coöperatieve aanpak zorgt ervoor dat het ecologische en economische rendement in balans komen, en dat de kennis lokaal blijft. Het hart van het project is de oprichting van een data-coöperatie van boeren. Met ondersteuning van hightech kennis en digitale infrastructuur (zoals het vernieuwde FarmMaps-platform) wordt gewerkt aan een digitale *roadmap*: een praktische routekaart waarmee boeren per perceel en per teelt de optimale balans vinden tussen bodemkwaliteit, opbrengst en duurzaam nutriëntengebruik.



Bokashii kan dienen als bodemverbeteraar en een boost geven aan het bodemleven.

Boeren produceren zo voortaan niet alleen voedsel, maar ook data die inzetbaar zijn voor onderzoek, beleid en ecologische diensten. Denk aan bodemherstel, waterretentie en koolstofvastlegging. Agricycling verbindt dus praktijkkennis met wetenschap onder een gedeelde missie: de bodem als basis voor maatschappelijke waarde. Kijk voor meer informatie op www.agricycling.nl

DOCENT VAN HET JAAR: JEROEN BREIDENBACH

‘Blijf 100% bereikbaar voor je student’

De Leeuwarder Studentenkrant heeft docent-onderzoeker Diermanagement Jeroen Breidenbach verkozen tot Docent van het Jaar 2025. Het is de eerste keer dat een docent van Hogeschool Van Hall Larenstein deze award wint. Hij pakte 25 procent van de bijna 1600 stemmen. Wie is deze onverwachte winnaar?

Matthijs Post, een van zijn studenten, verraste hem op 30 juni tijdens een practicum met een grote bos bloemen. In het kleine laboratorium was het dringen met de vijf aanwezige studenten, een meegekomen collega en de fotografen van Van Hall Larenstein en de Leeuwarder Studentenkrant. ‘Ik ben sprakeloos’, mompelde de kersverse Docent van het Jaar 2025. Jeroen had dit nooit verwacht. Hij zag wel wat promotie voor het stemmen voorbijkomen op de socials en de schermen in het schoolgebouw, maar hij had geen idee dat dit zoveel los zou maken.

Jong broekje

Maar wie steekt er achter deze winnaar? ‘Als jong broekje ging ik in 2010 vanuit de Zaanstreek naar Van Hall Larenstein om te studeren. Ik heb heel bewust voor deze hogeschool gekozen, want planten en dieren hielden mij in mijn jeugd al bezig.’ Jeroen was leergierig en wist in het eerste jaar docenten al regelmatig af te troeven. ‘Als wij als groepje om een docent heen stonden, terwijl wij vogels aan het spotten waren, verbeterde ik achterin zijn waarnemingen. Ik heb toen al eens een les overgenomen.’ Dit viel op bij de opleiding Diermanagement. In zijn tweede jaar werd hij gevraagd om student-assistent te worden en practica te geven.



Jeroen Breidenbach wordt in het zonnetje gezet.

Alhoewel het moeilijk is om dat van jezelf te zeggen, weet Jeroen wel waarom hij populair is. ‘Ik denk dat ik studenten aansteek met mijn passie voor dieren. Mijn eigen verhaal van student naar docent inspireert natuurlijk ook.’ Hij probeert altijd op een aantrekkelijke manier de praktijk aan de theorie te koppelen. ‘Ik werk het liefst met externe partners, zoals de gemeente Leeuwarden en wil blijven vernieuwen. Zo startte ik onlangs een vogelringstation voor wetenschappelijk onderzoek.’

Leren van studenten

Steekt Jeroen omgekeerd ook iets op van zijn studenten? ‘Sowieso hoe mensen zijn. Mijn studenten zijn zo divers qua achtergrond. Hun jeugdervaringen nemen zij mee in de lessen. Verder zijn studenten alert in het toepassen van nieuwe technieken zoals AI. Fascinerend hoe afstudeerders daardoor werkbare innovaties toevoegen aan ons vak.’

Een Docent van het Jaar heeft ongetwijfeld tips voor collega’s. ‘Heb altijd oog voor de situatie van de student. Als zij bij mij komen en vragen wat ik wil, dan antwoord ik: ‘Wat zou jij willen?’ Dat maakt studeren veel prettiger. De belangrijkste tip is ook het moeilijkst uit te voeren: blijf 100% bereikbaar voor je student. Als je niet oppast, slokt het onderwijssysteem steeds meer contacttijd op. Al die overleggen zorgen voor veel ruis op de lijn met de student.’ Jeroen laat zich er niet door ontmoedigen. Hij loopt met een brede glimlach met zijn boekje het lokaal uit. Een dag voor zijn trouwfeest! Een betere timing had niet gekund.

TEKST RITSKO VAN VLIET
FOTO AMBER POSTMA

START ALS YOUNG PROFESSIONAL BIJ DE HEUS

Bij **De Heus** krijg je de ruimte om te groeien, **professioneel én persoonlijk**. Samen met andere starters ontdek je jouw talenten en bouw je aan je carrière.

Doe mee met **Young De Heus** voor kennissessies, excursies en gezelligheid of start, in overleg met je leidinggevende, met ons **NextGen-traject**. Altijd met begeleiding en kansen die bij jou passen.



Nieuwsgierig?

Kijk op www.de-heus.nl/over-ons/werken-bij-de-heus of scan de QR-code



Liever even bellen?

Neem contact op met Lucas (HR) via 06 27040711



VACATURE



SCAN MIJ!



Foreest Groen Consult BV

Advies - Onderzoek - Beleid - Beheer

Flora



Fauna



Bomen



Landschap



Nu beschikbaar ! Vacature boomonderzoeker

Stedelijk groen



Biodiversiteit



www.foreestgroenconsult.com | Info@foreestgroenconsult.com | 0314 642221

KOM JIJ WERKEN BIJ TIJHUIS INGENIEURS?

Sta in je kracht. Maak impact.



WELKOM BIJ
TIJHUIS
INGENIEURS

Bekijk onze vacatures!

Wat ga jij doen?

- Advies geven over schonere water en gezondere waterbodems.
- Samenwerken met een hecht team van doeners én denkers.
- Eigen verantwoordelijkheid nemen in projecten.
- Bijdragen aan een kleurrijke, duurzame leefomgeving.

• Waterbodems en baggeren • Oevers en civiele kunstwerken • Waterkwaliteit en ecologie • GIS en dataverwerking



www.tijhuisingenieurs.nl

“Dit voormalig industrieterrein is geknipt
voor nieuwbouwwoningen”

“Kun je in die nieuwe
wijk wel veilig uit je
eigen moestuintje eten?”



Ieder stukje grond in Noord-Nederland is al eens gebruikt. Soms heeft dat sporen achtergelaten, zoals lood of andere stoffen die een risico vormen voor de gezondheid van mensen, dieren en planten. Het is één van de zaken waar je mee te maken krijgt als je werkt bij de Noordelijke Omgevingsdiensten. Onze bodem-

specialisten adviseren gemeenten en ontwikkelaars bij nieuwe projecten, verlenen vergunningen, behandelen meldingen en houden toezicht op de naleving van regels. Zo houden we samen onze omgeving schoon en veilig, ook voor toekomstige generaties. Lijkt dat jou ook wat? Kijk dan op werkenbijnod.nl.

Werken bij de Noordelijke Omgevingsdiensten. Voor een schoon en veilig Noord-Nederland.